

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'

Κυβερνητικὴ Τύποις: Ἐν Ἐλλάδι, γρ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ γρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται
ἀπὸ τῆς Ἰωνίου, Ἰατίας, Ἰνδίας καὶ ἐκ τῆς Ἰνδίας. — Γραφεῖον Ἀποστ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

1 Μαρτίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἡλ. Βερτέ. — Μετάφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια: Ὡς προηγούμενον φύλλον.]

Z.

Τὰ εἰρεπία.

Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν ὁ Νοέλ, φορῶν τὴν ἐργατικὴν αὐτοῦ ἐνδυμασίαν, ἐτρόπη μόνος πρὸς τὰ εἰρεπία τῆς Μεγάλης Οἰκίας. Ἡ πυρκαϊὰ ἦν ἤδη ἐσβεσμένη· πυροσβέσται καὶ στρατιῶται εἶχον ἀποχωρήσει, καὶ ἡ Βαθραὶ εἶχεν ἀναλάβει τὴν συνήθη τῆς ὄψιν. Ἐν τούτοις διαβαίνων τὴν λεωφόρον εἶδεν ὁ Νοέλ τὸ παράπηγμα τῶν σχινοδοτῶν, ὀρθούμενον εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν βημάτων ἀπὸ τῆς οἰκίας Δυχαμέλ, ὡς ἂν οἱ κάτοικοι τοῦ σκοπῶν εἶχον νὰ ἀφελθῶσιν ἐκ τῆς συρροῆς τῶν θεατῶν τῆς πυρκαϊᾶς· τοῦτο δὲ ἠδύνατο νὰ κυρώσῃ πως τὰς ὑπονοίας, ἀς διήγειρον ἤδη οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι. Ἄλλ' ὁ Νοέλ ἐσκέπτετο ἄλλα τὴν στιγμὴν αὐτὴν καὶ ἐξηκολούθησε προχωρῶν.

Ἐκ τῆς ὥραίας ἐκείνης οἰκοδομῆς, ἣτις ἀπετέλει ἄλλοτε τὸ κόσμημα τῆς πόλεως, οὐδὲν ἄλλο πλέον ἀπέμενεν, ἢ μέλανες ἀστεγοὶ τοῖχοι, διαφαίνοντες τὸν οὐρανὸν διὰ τῶν χαινόντων αὐτῶν παραθύρων. Ὀλίγος καπνὸς ἀνέθισκεν ἔτι που καὶ ἀπὸ τῶν θεμελιῶν, ἀλλὰ τροφὴν πλέον τὸ πῦρ δὲν εἶχεν. Οὐχ ἦττον ὁ μόνος ἀγροφύλαξ τῆς Βαθραὶ ἠγρύπνει ἔτι ἐπὶ τῶν εἰρεπιῶν, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ κηπουροῦ, οὐτινος ὁ οἰκίσκος εἶχε μείνει ἀβλαβής, ἀπεκώλυε τοὺς περιέργους.

Ἄλλ' ἡ ἀπαγόρευσις αὐτὴ δὲν ἀπέβλεπε βεβαίως τὸν Νοέλ, μάλιστα δὲ οὕτως διέβη τὸ κηκλιδῶμα τῆς αὐλῆς, καὶ προσέδραμον οἱ δύο φύλακες.

— Ἦλθατε, εἶπεν ὁ κηπουρός, νὰ ἰδῆτε τί ἀπέγεινε; Παίρνει λύπη τὸν ἄνθρωπον. Ὅριστε, εἶνε κάποιος μέσα καὶ σὰς περιμένει.

Ὁ Νοέλ ἐνεύσε καὶ παρήλθεν, εὐρε δὲ τὸν Περρὲν ἐν τῷ προθαλάμῳ, ὃν ἐπλήρου σωρὸς εἰρεπιῶν.

— Εἶσθε ἀκριβής, εἶπεν ὁ συμβολαιογράφος,

ΤΟΜΟΣ ΚΓ'.—1887.

καὶ ἦλθατε ἐγκαίρως διότι δὲν ἤξεύρω ποῦ εὐρίσκουμαι ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν εἰρεπιῶν, οὐδὲ μοῦ εἶνε δυνατόν ν' ἀνεύρω τὸ δωμάτιον τοῦ παλαιοῦ μου πελάτου.

— Ἀπ' ἐδῶ, ἀπήντησεν ὁ Νοέλ, κατευθυνόμενος πρὸς τὸν κῆπον.

Καὶ εἰσῆλθον πάλιν μετὰ μικρὸν εἰς τὴν οἰκίαν διὰ μικρᾶς θύρας, ἣς τὰ ξύλα εἶχον κατακαῆ. Τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς οἰκοδομῆς ἐφαίνετο πρὸ πάντων βεβλαμμένον, οἱ δὲ τοῖχοι τοῦ εἶχον διασραγῆ μέχρι κορυφῆς. Ἄλλ' ὁ Νοέλ ἀνερριχήθη εἰς σωρὸν λίθων καὶ ξύλων, ὃ δὲ Περρὲν παρηκολούθησεν αὐτὸν μετὰ θαύρους.

Ἐξήτασαν μετὰ μικρολόγου προσοχῆς πᾶσαν λεπτομέρειαν τῆς ἐρημώσεως ἐκείνης. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ οἰκοδομαὶ ἦσαν ὑψηλαί, μέρος αὐτῶν διετέλει ἐν σκότει, διότι πυκνὸς ἔτι καὶ ὑγρὸς καπνὸς συνεσκίαζε τὸ φῶς. Οὐχ ἦττον ὁ Νοέλ δὲν ἐδίστασε· δεικνύων δὲ διὰ τοῦ δακτύλου τὴν κορυφὴν τοῖχου γωνιαίου, εἶπε μετὰ πεποιθήσεως.

— Ἐκεῖ εἶνε.

— Ποῦ; ἠρώτησεν ὁ συμβολαιογράφος, μάλιστα κατορθῶν νὰ ἴσασται ὄρθιος καὶ μάτην διαστέλλων τὰ ὄμματα.

— Ἐκεῖ, ἐκεῖ! Δὲν βλέπετε μίαν τετράγωνον ἐπιφάνειαν, μελανωτέραν τῆς λοιπῆς. Τὸ χρῶμα αὐτὸ προέρχεται ἐκ τοῦ ξύλου, τὸ ἂν οἶτον κατέστρεψε τὸ πῦρ. Καὶ ἡ σιδηρᾶ ἐκεῖνη πλάξ, κυττάξετε, ἡ ὅποια εἶνε κολλημένη εἰς τὸν τοῖχον, εἶνε ἡ θυρὶς τοῦ κιβωτίου. . . Εἶνε ἀνέπαφον, καὶ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἀνέπαφον θὰ εἶνε καὶ τὸ περιεχόμενον του. Ὡς ἐσυμφανήσαμεν, τὴν προσεχῆ νύκτα θ' ἀναβῶ ἐκεῖ ἐπάνω.

Μετὰ σύντονον προσοχῆν ὁ Περρὲν κατόρθωσε τέλος νὰ διακρίνῃ τὸ δεικνυόμενον ἀντικείμενον.

— Ν' ἀναβῆς ἐκεῖ ἐπάνω, κύριε Νοέλ! ἀπήντησεν ἔντρομος. Θὰ ἦτο μεγάλη τρέλλα. Ὁ τοῖχος εἶνε ραγισμένος καθ' ὅλον του τὸ μήκος, ἔχασε δὲ καὶ τὴν ἰσοροπλίαν του. Θὰ κρημνισθῆ μάλιστα τὸν ἐγγίστη κανεὶς, καὶ δὲν ἠξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, μήπως δὲν πέσῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν καὶ μὰς θάψῃ καὶ τοὺς δύο.

— Ὁ κίνδυνος δὲν εἶν' ἐπικείμενος, ὑπέλαβεν ἀταράχως ὁ Νοέλ· ἴσως μετὰ τὰς πρώτας

βροχάς... Δέν μὲ εἶπατε, ἐξηκολούθησε ταπεινῶν τὴν φωνήν, ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ κιβώτιον αὐτὸ περιεῖχε πεντακοσίας χιλιάδας φράγκα εἰς χρυσὸν ἢ εἰς χαρτονομίσματα; Τοιοῦτον ποσὸν δὲν πρέπει ν' ἀφεθῆ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος.

— "ὦ, καὶ ποῖος θὰ πάγη νὰ τὸ ζητήσῃ ἐκεῖ ἐπάνω; ἀπήντησεν ὁ Περρέν. "Ὀχι, ὄχι. Ἔγωγε ὅτε γνωρίζω πῶς εἶνε τὰ πράγματα, δέν θέλω, ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ ἐκτεθῆτε εἰς τοιοῦτον κίνδυνον. Ἀνησυχοῦν ἄλλοι διὰ σᾶς, φίλτατε, περισσότερο παρ' ὅ,τι νομίζετε, προσέθηκε μειδιῶν, καὶ δέν θὰ μ' ἐσυγχώρουν ἂν σᾶς ἐπέτρεπα νὰ σπᾶσετε τὸ κεφάλι σας εἰς τοιαύτην ἐπιχειρήσιν, ἔστω καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ χαθοῦν αἱ πεντακοσῖαι χιλιάδες, τὰς ὁποίας ἴσως περιλαμβάνει αὐτὸ τὸ κιβώτιον.

— Πῶς, κύριε; ἠρώτησεν ὁ Νοέλ κ' ἐξήστραψαν οἱ ὀφθαλμοὶ του, ὑποθέτετε ὅτι αἰσθάνετ' ἐκείνη ὀλίγην συμπάθειαν δι' ἐμέ;

— Ἐκείνη; ποία;

— Ἡ... κυρία Δυχαμὲλ.

— Δέν ἠξεύρω, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζητήσω ὁδγηγίας. Κατ' ἐμὲ ἡ φιλοφροσύνη ὑπαγορεύει ἄλλο μέσον. Ἐμποροῦμεν, παραδείγματος χάριν, νὰ βίψωμεν τὸν τοίχον μαζὺ μὲ τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον εἶνε στερεόν...

— Ἐνόμιζα, κύριε συμβολαιογράφε, ὅτι ἡ ὑπαρξίς αὐτοῦ τοῦ κιβωτίου ἔπρεπε νὰ μείνῃ μυστική.

— Καλημέρα σας, κύριε! ἠκούσθη λέγουσα νέα φωνὴ κατὰ τὴν ἑρείπιον. Ἠθέλησατε καὶ σεῖς νὰ ἰδῆτε τὸ λυπηρὸν αὐτὸ θέαμα;

Ἦτο ὁ Κ. Λοβεδύ, εἰσχωρήσας καὶ αὐτὸς πρὸ μικροῦ εἰς τὸ πυρποληθὲν οἰκοδόμημα.

Ὁ συμβολαιογράφος, ἀναγνωρίσας αὐτόν, εἶπε ταπεινῆ τῆ φωνῆ εἰς τὸν Νοέλ.

— Προσέχετε.

Ἐσπευσαν δὲ νὰ καταβῶσι, καὶ ἀφοῦ ἀνηλλάγησαν αἱ εἰσισμέναι φιλοφρονήσεις, ὁ τραπεζίτης ὑπέλαθε μετὰ τῆς προσποιητῆς του ἀπλότητος:

— Ζητεῖτε βέβαια, κύριοι, τὸ κιβώτιον, τὸ ὁποῖον ὁ ἀτυχὴς σύγγαμρός μου εἶχε κατασκευάσει εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ τοῦ ὁποῖου χθὲς μόλις ὁ Κ. Νοέλ μὲς ἀπεκάλυψε τὴν ὑπαρξίν... Ἀνεκαλύψατε ἔγνη του;

Ὁ συμβολαιογράφος ἐφάνη μεγάλως δυσαρεστηθεὶς.

— Πῶς! εἶπαν, ἠξεύρετε... Ἀλήθεια! ὑπέλαθεν εὐθὺς, ἀνακτῶν τὴν ἀταραξίαν του, ἀλλ' εὐρισκόμεθα εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν. Οὔτε ὁ Νοέλ οὐτ' ἐγὼ γνωρίζομεν πῶς εἶμεθα ἐν μέσῳ αὐτοῦ τοῦ χάους, καὶ κινδυνεύει κανεὶς ἐδῶ νὰ πλοκαυθῆ ἀπὸ τὰ εἰρήπια. Ἐπειτα τὸ κιβώτιον αὐτό, καὶ ἂν ὑπάρχῃ, δέν πιστεύω νὰ περιέχῃ

τίποτε πολύτιμον. Ὅλα τὰ σπουδαῖα ἐγγράφα τῆς κληρονομίας Δυχαμὲλ εἶνε κατατεθειμένα εἰς τὸ γραφεῖόν μου, προφυλαγμένα ἀπὸ πυρκαϊάν.

— Ὅλα! ἐπανελάθεν ὁ τραπεζίτης, καὶ ἠτένισε πλάγιον βλέμμα ἐπὶ τὸν συμβολαιογράφον. Εἶσθε βέβαιος;

— Ὅσα τοῦλάχιστον γνωρίζω. Πηγαίνομεν, κύριε Νοέλ, ἐξηκολούθησεν ὁ Περρέν· βλέπετε ὅτι δέν ἔχομεν πλέον ἐδῶ νὰ κάμωμεν τίποτε. Περὶ τοῦ κιβωτίου θὰ γείνη ἀκέφισ, καὶ σᾶς εἰδοποιῶ ἐγὼ ἀφοῦ ἐπιλήσῃ μὲ τὰς πελατιδὰς μου... Ἐμπορεῖτε νὰ ἐπιστρέψετε εἰς τὴν ἐργασίαν σας.

Ἐνῶ δὲ συνωμίλου ἐξῆλλον τῶν ἐρειπίων. Ὁ Νοέλ δέν ἠξεύρε πῶς νὰ ἐκλάβῃ τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ συμβολαιογράφου, ἀλλὰ δέν ἐτόλμησε νὰ ἐρωτήσῃ, καὶ ἀνεχώρησεν ὁ δὲ Περρέν καὶ ὁ Λοβεδύ ἤρξαντο περιπατοῦντες ἐν τῷ κήπῳ. Συνωμίλου ὑπόβλιος, καὶ προσεπάθει ἐκάτερος νὰ κρύψῃ μὲν τὸ ἴδιον μυστικόν, νὰ ἐξηγήσῃ δὲ τὸ τοῦ ἄλλου.

Ἐπιστρέφων ὁ νέος τεχνίτης παρῆλθε πάλιν πρὸ τοῦ παραπήγματος τῶν ἀθλητῶν, ἀπεφάσισε δὲ νὰ βεβαιωθῆ, κατὰ πόσον αἱ περὶ αὐτῶν ὑπόνοιαι ἦσαν βάσιμοι, καὶ ἔστη, ἀπορῶν πῶς νὰ διαλύσῃ τοὺς δισταγμούς του.

Τὸ παραπήγμα αὐτὸ ἦτο κατασκευασμένον κατὰ τὸ μᾶλλον ἀπόκεντρον μέρος τοῦ περιπάτου· κατ' ἐκείνην δὲ ἰδίαν τὴν ὥραν πλήρης ἐρημία τὸ περιβάλλον. Τὸ κατάστημα, ὡς θὰ εἴλεγε θιασάρχης τις ἀστείος, ἀπετέλει ἀμαξία ὑπερμεγέθους, ἀληθῆς κινήτῃ οἰκία, καὶ σκηνὴ συνερραμμένη ἐκ πανίων ἐμβαλωμένων, ὅπου ἐπετρέπετο ἡ εἴσοδος τοῦ κοινοῦ κατὰ τὰς ὥρας τῶν παραστάσεων. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ σκηνὴ ἦτο κλειστὴ καὶ ὁ θιασος ἐφαίνετο οἰκουρῶν.

Θόρυθος ὅμοιος φωνῶν ἐτάραττε τὴν ἡρεμίαν τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐκείνου ἀσύλου. Μία ἐξ αὐτῶν, ὄξεια καὶ διάτορος, ἦτο προσδήλωσ φωνὴ παιδίου. Δύο δὲ ἄλλαι, ἡ μὲν βαρεῖα, βραγχώδης καὶ βλασφημοῦσα, ἡ δὲ γοερά, ἦσαν βεβαίως φωναὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, νομίζοντες ὅτι ἦσαν μόνοι, ἐλάλουν μεγαλοφώνως καὶ ἔπραττον ἐλευθέρως κατὰ τὰς ἐξεις αὐτῶν. Βαρεῖα δ' ὁσμὴ κρομμύων καὶ πράσων ἐπλήρου κύκλω τὸν ἀέρα κ' ἐμαρτύρει ὅτι παρεσκευάζετο τὸ πρόγευμα τῆς οικογενείας.

Ἄλλ' ὁ θόρυθος ἐκορυφῶτο βαθμηδὸν εἰς ἐριδὰ σφοδράν, ὅπισθεν τοῦ πανίνου ὀχυρώματος, ὁ δὲ Νοέλ ἠκούσε τὸ παιδίον κραιπάλλον, ἐν ὀρήνῃ συνάμα καὶ ὀργῇ:

— Ὅχι, δὲ θέλω πειθᾶ νὰ μοῦ τραβοῦν τὰ πόδια μου, ἐμένα, καὶ νὰ μοῦ στραγγουρίζουν

τὰ χέρια, νά! Δὲ θέλω νὰ μοῦ τρίξουν τὴ βαχοκοκκαλία μου! Μοῦ πονοῦν τὰ κόκκαλά μου, ἐμένα· μοῦ πονεῖ τὴ κεφαλὴ μου, παντοῦ μοῦ πονεῖ. Δὲ θέλω νὰ παρασταίω, δὲ θέλω! Καλλιτέρας ἔχω νὰ γυρίζω 'ς τοὺς δρόμους καὶ νὰ γυρεύω ἐλεημοσύνη.

— Ἀθλίον πλάσμα! ἐφώνησεν ἡ γυνὴ διὰ τῆς γοερᾶς τῆς φωνῆς, ἐπανάστασιν θὰ μᾶς κάμης; Δέν θέλεις λοιπὸν νὰ μάθῃς τὸ ἐπάγγελμά σου; Δέν θέλεις νὰ γείνης καλλιτέχνης;

— Δύο παράδες δὲ δίνω, ἀπήντησεν ὁ παῖς.

— Τότε λοιπὸν δέν θὰ φᾶς σοῦπα· δέν τρέφω ἐγὼ ἀκαμάτηδες!

— Δύο παράδες δὲ δίνω.

— Καὶ νὰ ἦν' ὁ διάβολος φθειασμένος γιὰ τὴν δουλειά! Δέν ἀκούς ποῦ ἀπὸ τόρα ἔβγαλες ὄνομα, καὶ σὲ λέν ἐξαρθρωμένο, καὶ ξεκαρδίζεται ὁ κόσμος; Δέν εἶνε δόξα αὐτό;

— Δύο παράδες δὲ δίνω! ἔλεγε πάντοτε ὁ μικρὸς ἐπαναστάτης.

— Ἄ! ἐβρόντησεν αἶφνης ἡ βραγχώδης φωνή, φωνὴ τοῦ Ἡρακλείου βεβαίως, τικασμός ἐπὶ τέλους! Τί; συζήτησι θ' ἀνοίξωμε τόρα; Ἐγὼ 'ς τὴν ἡλικία σου μ' ἐδίπλωναν 'ς τὰ τέσσαρα, καυμένη, καὶ μ' ἐκλείναν μέσα 'ς ἓνα κουτί. Αὐτὸ ἦτον πρᾶγμα! Τί αὐτὸ πῆγα ἐμπρός. Κ' ἡ μάνα σου ὅταν ἦταν δέκα χρόνων, ἔχρανε 'ς τὸ σκονὶ καὶ μάζευε τὰς δεκάδας μὲ τὴ φούχτα. Δέν παίρνεις παράδειγμα, χαμένο κορμί; Ἐλα, ἔλα νὰ σὲ γυμνάσω λιγάκι, καὶ ἂν εὐχαριστηθῶ, θὰ σοῦ δώσω ἓνα ποτηράκι βρακί, ὅστερ' ἀπὸ τῆ σοῦπά σου.

— Δὲ θέλω βρακί, .. δὲ θέλω τίποτα!

— Ἄ ἔτσι τῶχομε! Κῦτταξ... μὴ μοῦ παραμπαίνεις, γιατί θὰ σοῦ ἀργάσω, μοῦ φαίνεται, τὸ τομάρι! Κακοχράχης, ἀλήθεια! Μὲ τὸν πατέρα σου καὶ μὲ τὴν μάνα σου θὰ τὰ βάλῃς, βρέ!

— Δέν εἶσατε οὔτε πατέρας μου οὔτε μάνα μου... Μ' ἐκλέψατε, .. μ' ἀγοράσατε. — ἔξερω γῶ—ὅταν ἦμουνα μικρός... Ἐτσι λέει ὁ Ἄχαρος, ὁ δούλός μας!

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἐφάνη καταπλήξασα τὸν ἀθλητὴν καὶ τὴν σύμβιον του. Αὕτη δὲ ὑπέλαθε διὰ τῆς γοερᾶς τῆς φωνῆς:

— Δέν εἶνε καλὰ πράγματά αὐτὰ ποῦ λές, Ζωζό... Δέν σ' ἀγαπῶ ἐγὼ;

— Γιατί μοῦ τῆς βρέχεις;

— Καὶ θὰ σοῦ βρέξω κ' ἄλλαις ἐγὼ, ἐκράυγασεν ὁ Ἡρακλῆς, ἂν δέν ἀκούσης. Ὅσο γιὰ τὸν Ἄχαρο, τὸ μεθύστακα, θὰ φᾶν τῆς χορνιαῆς του ὅταν γυρίσῃ ἀπὸ τὸ καπελεῖο. Ἐλα τόρα, .. νὰ τελειώσωμεν. Ἐλα! ἡ θᾶρθω γῶ!

— Ποτά! ἀπήντησεν ὁ παῖς μετ' ἀγρίας ἐπιμονῆς.

ἠκούσθη τότε θόρυθος πάλῃς, εἶτα δὲ φωναὶ

συγκεχυμέναι ὀργῆς καὶ ὀδύνης. Ὁ Νοέλ ἠτοιμάζετο νὰ παρεμβῆ, ἵνα σώσῃ τὸ δυστυχὲς παιδίον ἐκ τῆς κτηνωδίας τοῦ Ἡρακλείου, ἀλλὰ δέν ἐπρόφρασε.

Δύο χωροφύλακες, ὧν εἰς ἐνωμοτάρχης, ἐφάνησαν αἶφνης. Εἰς ἐξ αὐτῶν ἐκτύπησε διὰ τῆς λαβῆς τοῦ ξίφους του μίαν τῶν ξυλίνων παραστάδων, αἰτίνες ἀπετέλουν τὴν ὄβραν τῆς σκηνῆς, κ' ἐφώνησεν αὐθεντικῶς:

— Ἀνοίξατε, ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου, εἰς τὴν χωροφυλακὴν!

Ἀμέσως ἐκράτησε σιγὴ ἐν τῷ παραπήγματι μετὰ νέαν δὲ πρόσκλησιν, τὸ πανίον ὅπερ ἐκλείε τὴν εἴσοδον ἀπεσύρθη ταχέως, καὶ οἱ χωροφύλακες εἰσῆλθον.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς σκηνῆς εἶχε τὴν ὄψιν ἐλευινήν. Ἐν τῷ βᾶθει ἐφαίνετο ἡ μεγάλη ἀμαξία, ὅπου κατῶκει ὁ θιασος, σκάμνοι δὲ χαλοὶ, καὶ ἔδραι παράλυτοι καὶ ῥάκη ποικίλη ἐσωρεύοντο ἐν τινι γωνίᾳ. Αἰώρα ἀνηρτημένη ἀπὸ δοκοῦ ἐφαίνετο προωρισμένη εἰς τὰς ἀσκήσεις τοῦ Ἡρακλείου, κατὰ τὸ κέντρον δὲ τοῦ περιβάλλου, ἐπὶ πηλίνου πυραύνου, ἐβράζε χύτρα ἀναδίδουσα τὰ γνωστὰ ἡμῖν ἡδὴ ἀρώματα.

Τὸ παραπήγμα περιεῖχε τὰ τρία μόνον πρόσωπα, ὧν πρὸ μικροῦ διηγήθημεν τὴν λογομαχίαν: τὸν Ἡρακλῆ, πυκνὸν ἔχοντα καὶ μέλανα τὸν πώγωνα καὶ τράχηλον ταύρου, ἐνδεδυμένον δὲ ὑπαρῶν πλεκτὴν ἀναξυρίδα, καὶ καλύπτοντα τοὺς ὤμους δι' ἐπενδύτου ἐκ κίτρινωπῆς ἐρέας· εἶτα τὸν παῖδα τὸν ἐπιλεγόμενον ἐξηρρωμένον, κάτωχρον, κοιλόφθαλμον καὶ πυρρόστικτον τῆ μορφῆν, φέροντα δὲ εἶδος χιτῶνος ἐκ πλινθιωτοῦ ὑφάσματος, ὅστις εἶχεν ἐνδύσει ποτὲ ἴσως κυβιστήρα τινά, ἀπέκρυπτε δ' ἐντελῶς τὸ μικρὸν κ' ἐστρεβλωμένον σῶμα τοῦ παιδίου· τέλος δὲ τὴν οἰκοδόμοισιν, ἥτις ἦτο ἴσως πρὸ εἰκοσαετίας ὠραία ἀμερικανίς, ἀλλὰ γηράσασα ἐκ τῶν κόπων, τῶν μεριμνῶν καὶ τῶν στερησέων, οὐδὲν πλέον ἔχνος διετῆρει τῆς παλαιᾶς καλλονῆς, — ἂν εἶχε ποτε κάλλος. Τὸ ἀτημέλητον δὲ τῆς ἐνδυμασίας αὐτῆς οὐδεμίαν περὶ τούτου κατέλειπε πλάνην. Ἡ κόμη τῆς μεσοπόλιος ἦδη, προέκτεν ὑπὸ πενιχρὸν μανδύλιον, ἔφερε δ' ἐσθῆτα ἐξ Ἰνδικοῦ, ἀνοικτῶν χρωμάτων ἀλλὰ κατὰ τριμpton, ἥς δέν εἶχε, φαίνεται, καιρὸν νὰ συρράψῃ τὰς πληγὰς.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, ἀνατεθραμμένοι ἐν φόβῳ χωροφυλακῆς, ἀπέμειναν ὡς ἀπολιθωμένοι πρὸ τοῦ ἐνωμοτάρχου καὶ τοῦ συντρόφου του. Ὁ ἀμύμητος Ἡρακλῆς ὠχρία, μ' ὄλον τὸ γιγάντειον αὐτοῦ σῶμα καὶ τοὺς ἀδρούς του βραχιλῶνας ἡ ὠραία ἀμερικανίς, ἥτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐσαπῶνιζεν ἐντὸς λεκάνης τὴν λευκὴν ἐσθῆτα ἣν ἐμελλε νὰ φορέσῃ κατὰ τὴν ἐσπερινὴν παραστάσιν, ἀφῆκε τὸν σάπωνα τῆς νὰ πέσῃ

εις τὸ ὕδωρ, καὶ οὐδ' ἐσυλλογίσθη κἄν νὰ τὸν ἀλιεύσῃ; καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ζωζὺς, Ζωζὺς ὁ ἀνυπότακτος, ὠρθώθη ζωηρῶς καὶ ἠτένιζεν ἐπὶ τοὺς νεήλυδας τοὺς μικροὺς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς, πλήρεις ἀφελείας συνάμα καὶ θράσους.

Ὁ ἐνωμοτάρχης ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸν τρίκωχον πῖλόν του καὶ εἶπε σαρκαστικῶς:

— Κάτι δερνόμεθα, βλέπω, ἐδῶ; ἢ δερνομεν... ὅπως ἀγαπᾶτε ἠκουσαφωναῖς πρὸ ὀλίγου.

— Ἄ! δὲν εἶνε τίποτε, κύριε ἐνωμοτάρχη, ἀπήντησεν αἰμύλως ὁ Ἡρακλῆς. Ἦτον μόνον νὰ δώσω ἓνα μαθηματάκι αὐτοῦ τοῦ μικροῦ... υἱοῦ μου. Ἀλλὰ ἐννοεῖται ὅτι κτυπούσα μαλακά μαλακά, γιατί δυνατά δὲν βαστάει, βλέπετε: εἶνε ἀδύνατος καὶ μπορούσε νὰ μοῦ ραγίσῃ ἔς τὰ χέρια.

— Ἐκἄμναμεν ἐπανάληψιν τῆς ἀποφεισινῆς παραστάσεως, προσέθηκε διὰ φωνῆς λεπτοτάτης ἡ ὠραία ἀμερικανίς. Ἄ! διὰ νὰ γελᾷσῃ τὸ κοινόν, χρειάζεται, βλέπετε, καὶ ὀλίγαις ξυλιαῖς...

— Κ' ἔπειτα, ἐμένα μ' ἀρέσει νὰ μὲ δερνοῦν! ἐφώνησεν εὐτολμότετα ὁ ἐξηθρωμένος.

Κ' ἔστι πρὸ τῶν χωροφυλάκων, ὀρθίαν ἔχων τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν γρόνθον ἐπὶ τῆς ὀσφύος. Ὁ ἀθλητὴς καὶ ἡ σύμβιός του ἠύχαριστησαν αὐτὸν διὰ θεωπευτικοῦ βλέμματος, ὅτι ὑπερήσπιζεν οὕτω τὴν οἰκογένειάν του κατὰ τῆς ἀρχῆς. Ἄλλ' ὁ ἐνωμοτάρχης ἐπανελάβεν ἀτάραχος.

— Δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ, κύριε... Ἡρακλῆ! τοῦ λόγου σου καὶ τὸ ἀγὼρί σου νὰ κοπιᾶσθε, παρακαλῶ, μαζὺ μου εἰς τὴν δημοαρχίαν, ὅπου ἔχουν νὰ σᾶς εἰποῦν δύο λογάκια. Ἐδῶ εἶνε ἡ διαταγή.

Κ' ἐπέδειξεν ἔγραφον πλήρες ὑπογραφῶν καὶ σφραγίδων.

— Χριστέ καὶ Παναγία! Ἦ μὲ θέλουν; ἐψιθύρισεν ὁ Ἡρακλῆς, οὐτινος ἔτρεμον ἤδη αἱ χονδρὰ κνήμαι.

— Ἐγὼ δὲν ἔλαμα τίποτε! ἐφώνησεν ὁ Ζωζὺς. Νά! ἄς τὸ πῶν αὐτοί, ἐγὼ ἀγαπούσα πάντα τοὺς χωροφυλάκους, γιατί εἶνε κάλοντουμενοί.

— Τὰ λόγια εἶνε περιττά, ἐπέλαθεν ὁ ἐνωμοτάρχης. Τραβάτε γρήγορα διὰ τὸ δημοαρχεῖον. Πάρτε μαζὺ καὶ τὰ διαβατήριά σας, ἂν ἔχετε, διότι θὰ σᾶς τὰ ζητήσουν. Βλέπων δὲ τὴν κατάπληξιν εἰκονιζομένην ἐπὶ τῶν προσώπων τῶν μελῶν τοῦ θιάσου, προσέθηκεν ἠπιώτερον:

— Δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῆτε... ἂν ἡ συνείδησίς σας εἶνε καθαρὰ, ὁ κύριος ἀνακριτὴς θὰ σᾶς ἀπολύσῃ, ἀφοῦ σᾶς ἐξετάσῃ. Εἶνε ὑπόθεσις μιᾶς στιγμῆς.

— Μὰ τέλος πάντων τί μὲ θέλουν, ἐνωμοτάρχη μου;

— Ὁ ἀνακριτὴς θὰ σοῦ τὸ εἶπῃ. Ἔλα τελείωνε.

Ἡ ὑπακοή ἦτο ἀναπόδραστος: ὁ δὲ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ ἀντήλλαξε ταπεινὴ τῇ φωνῇ λέξεις τινὰς μετὰ τῆς ὠραίας ἀμερικανίδος, ἤρχισε μετὰ τοῦ Ζωζὺ τοῦ πρὸς ἀναχώρησιν ἐτοιμασίας του. Ἐκόμωσεν τὸν κίτρινον ἐπενδύτην του, ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν του διὰ πῖλου τεφροῦ καὶ πλατυγύρου, κ' ἔχωσεν εἰς τὸ θυλάκιόν του παλαιὸν τινα χαρτοφύλακα, ὃν ἔφερον ἡ σύμβιός του. Εἰς τὸν Ζωζὺν ἐφόρεσαν, ἐπὶ τοῦ χιτῶνος του, εἶδος τι κοντογουνίου; ὑπερραμμένον ἔχοντος δέμα γαλῆς, καὶ πηλίκιον μὲ χρυσοῦν σειρήτιον. Ἦσαν ταῦτα τὰ ὠραϊότερα τῶν ἐνδυμάτων τῶν δυστυχῶν ἐκείνων, οὕτω δὲ στολισμένοι ὑπέλαβον ἑαυτοὺς ἀξίους νὰ παραστῶσιν ἐνώπιον ἡγεμόνος.

Ἐνῶ πατὴρ καὶ υἱὸς ἐπεμελοῦντο τὰ τῆς ἐνδυμασίας των, τὸ παράτηγμα ἔμενον ἀνοικτὸν, καὶ οἱ δύο χωροφυλάκες ἐφρούρουσαν τὴν εἴσοδον. Ὁ Νοέλ, ὅστις ἐγνώριζε τὸν ἐνωμοτάρχη, εἶπεν εἰς αὐτὸν ταπεινὴ τῇ φωνῇ:

— Μοῦ ἐπιτρέπετε ν' ἀποτείνω εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς μιαν δύο ἐρωτήσεις;

Ὁ ἐνωμοτάρχης εἶχεν ἤδη λάβει βεβαίως παραγγελίας περὶ τοῦ μηχανικοῦ, διότι ἀπήντησε.

— Μάλιστα, κύριε Νοέλ, ἀλλὰ προσέξτε μὴπως βλαφθῇ ἡ ἀνάκρισις.

— Μὴ φοβήσθε. Θὰ ἰδῆτε.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην προσήγγισαν ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Ζωζὺς. Ὁ πατὴρ ἦτο σκεπτικὸς καὶ ἀνήσυχος: τὸ δὲ παιδίον ἐφαίνετο ἀμέριμνον, καὶ ἀνελογίζετο ἴσως ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ ἀπέφευγε τὴν ἡμέραν ἐκείνην τοῦλάχιστον τὰς φοβεράς ἀσκήσεις τῆς ἐξαθρώσεως.

Ὁ Νοέλ εἶπε γελῶν πρὸς τὸν Ἡρακλῆ:

— Ἄ! φίλε! Ἐλησημονήσατε φαίνεται καμμιαν διατύπωσιν; Μὴ φοβήσθε! αἱ ἀρχαὶ τοῦ Βωθραὶ δὲν εἶνε κακαὶ, καὶ θὰ ἐπιστρέψετε ἡσυχὰ ἡσυχὰ νὰ γευματίσατε... Δὲν ἠμπορεῖτε ὅμως νὰ μᾶς δώσατε καμμιαν πληροφορίαν διὰ τὰς πυρκαϊὰς αὐτάς, αἱ ὁποῖαι ἀφανίζουν τὸν τόπον;

Ἡ μορφὴ τοῦ Ἡρακλέους ἐξέφρασεν εἰλικρινῆ ἐκπληξιν.

— Ἐγὼ! ἀπήντησεν καὶ ποῦ νὰ εἰξεύρω ἐγώ...

— Ἄ! ὁσάκις εἶνε πυρκαϊά, εἰσθε καὶ σεῖς ἐμπρὸς πάντοτε, μ' ὄλην σας τὴν ἀκολουθίαν. Περιφερόμενος τοιοῦτοτρόπως, θὰ εἶδατε βέβαια, θὰ ἠκούσατε...

— Ἐγὼ, ἀφέντη, κυττάζω τὴ δουλειά μου. Ἡ ζωὴ εἶνε βαρετὴ σήμερα, καὶ τὸ ψωμί βγαίνει δύσκολα! Ὅταν εἶνε, βλέπετε, ὄχλοσθὴ καὶ ἀνακατοσοῦρα, αἱ οἱ ἄνθρωποι τότε πη-

ΔΥΟ ΛΗΣΜΟΝΗΘΕΝΤΕΣ

Πρὸ βραχέος χρόνου ἐτελέσθη ἐν Ἀθήναις μέγα μυστήριον, τὸ βάπτισμα τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως. Ἀληθῶς ἐλάχισται ἦσαν αἱ ὁδοὶ ἀτινες ἔφερον ὄνομα, αἱ δὲ πλείστα ἦσαν ἐπισήμως μὲν πάντῃ ἀνώνυμοι, κατ' ἔθος δ' ἐγνωρίζοντο ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ παντοπώλου τοῦ τυχόν ἐν αὐταῖς ἐγκαθιδρυμένου, ὅστις εἶχεν ἔργον οὐ μόνον νὰ πωλῇ εἰς τοὺς γείτονας τὰ λεγόμενα ἀποικιακὰ εἶδη, ἀλλὰ καὶ νὰ χρῆσιμαυῆ εἰς τοὺς διαβάτας ὡς ζῶν εὐρατέριον τῶν περιοίκων.

Οἱ ἀναλαβόντες κατ' ἐντολὴν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς νὰ βαπτίσωσι τὰς ὁδοὺς εἶχον διπλοῦν ἔργον νὰ ἐκπληρώσωσι, νὰ σκεφθῶσι τί νὰ πράξωσι περὶ τῶν ἡδὴ φερουσῶν ὀνομα ὁδῶν καὶ νὰ εὐρασι βαπτιστικὸν διὰ τὰς ἀνωνύμους. Ὡς πρὸς τὰς πρώτας ὀρθῶς ἐπραξαν διατηρήσαντες τὰ παλαιὰ αὐτῶν ὀνόματα τὰ ἡδὴ ἀναγεγραμμένα καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον γνωστά, εἰ καὶ τινα αὐτῶν, μάλιστα ἐκ τῶν ἐχόντων ἀρχαιολογικὰς ἀξιώσεις, εἶχον ἐσπευσμένως δοθῆ ὑπὸ τῶν πρώτων ἀναδόχων. Τὸ ἐναντίον ἤθελεν ἐπιφέρει οὐ μόνον σύγχυσιν ἴσως εἰς συμβολαιογραφικὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἐνοχλήσεις εἰς τὸ κοινόν, οὐδ' ὑπήρχε πιθανότης, ὅτι οἱ πολλοὶ ἤθελον ἐθισθῆ εἰς νέας μετωνυμίας. Ἡ ὁδὸς Τολέδου ἐν Νεαπόλει, καίπερ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μεταβαπτισθεῖσα εἰς ὁδὸν Ῥώμης, μόνον ὑπὸ τὸ παλαιὸν ποιητικόν τῆς ὀνομα εἶνε γνωστὴ εἰς τοὺς ἀστῶς τῆς Παρθενόπης καὶ εἰς τοὺς παρεπιδημοῦντας ξένους. Ἐν δὲ Φλωρεντίᾳ, ὅπου εἶχε γένει γενικὴ μεταβολὴ τῶν ὀνομάτων τῶν ὁδῶν, ἐνθυμούμαι ὅποιος δυσχερείας ἀπήντων οἱ πολῖται νὰ εὐρίσκωσι τοὺς δρόμους πρὸ δεκαετίας, εἰ καὶ εἶχε παρέλθει ἱκανὸς χρόνος ἀπὸ τῆς ἀναβαπτίσεως. Ἡ μὴ δὲν ἤρκει τὸ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ βασιλείου περὶ τὴν ὀνομασίαν τῶν δῆμων τοῦ κράτους γινόμενον λάθος, ἐνεκα τοῦ ὁποῖου ὑπὸ τὴν ἀρχαιοζῆλον μεταμφέσειν κατέστησαν ἀδιάγνωστα πολλὰ τῶν σημερινῶν χωρίων, ἐν οἷς τινα φέρουσιν ὄνομα γνωστὸν ἐκ τῆς μεσαιωνικῆς ἢ νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας, ἐνίοτε δὲ καὶ δόξαν καλυφθεῖσαν ὑπ' ὀνομασίας, πολλακίς ἐκταφείσης ἐκ γεωγραφικῶν ἐγχειριδίων;

Εὐρεῖα δ' ἠνοίγετο κέλευθος εἰς τοὺς δημοπροβλήτους ἀναδόχους, ἀναλαμβάνοντας τὴν εὐρεσιν ὀνομάτων δι' ἑκατοντάδας ὁδῶν ὅλως ἀνώνυμων. Ἡ παλαιὰ τοπογραφία τῆς πόλεως καὶ ἡ ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀρχαία, μεσαιωνικὴ καὶ νεωτέρα, οἱ ἐπιφανεῖς ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῇ ποιήσει Ἑλληνας πάντων τῶν αἰώνων, οἱ φιλέλληνες, πρόσθετες καὶ τὰ-

γίνουον εὐκολώτερα εἰς τὸ θάνατον. Αὐτὸ τὸ ξέφυρον ἡμεῖς καὶ γι' αὐτὸ τρέχομε πάντοτε, ὅταν συμβῇ τίποτε. Προσθές ἡμεῖθα εἰς τὸ Γρωθιά, δύο λεύγαις ἀπ' ἐδῶ, δταν ἔξαφνα τὰ μεσάνυκτα ἀκούομεν: φωτιά ἔς τὸ Βωθραὶ! Ἐζητοῦσαν συνδρομήν, καὶ οἱ χωρικοὶ ἐκίνησαν εὐθὺς μὲ τὴν ἀντίαν των. Εἰς μιαν στιγμὴν ἐτοιμαστήκαμε κ' ἡμεῖς: ἐξέψα τὸ ἄλογο ἔς τὸ ἀμάξι καὶ ἤλθαμεν μαζὺ των. Δὲν τὸ συλλογίστηκα ἄσχημα, διότι χθὲς τὸ βράδυ εἶχαμε εἰσπραξίν καλὴν. Ἦταν στρατιῶται, πυροσβέσθέσται, κάτοικοι πολλοί... ἀπόψε πάλιν, ποῦ τὰ πράγματα ἡσυχάσαν, μόλις θὰ βγάλωμεν τὸν φωτισμόν.

Αἱ ἐξηγήσεις αὐταὶ ἐδίδοντο δι' ἤθους ἀγαθῆς πίστεως διακλύοντος πᾶσαν ἀμφιβολίαν.

— Ἔτσι λοιπόν, ἐπέλαθεν ὁ Νοέλ μετὰ φαινομένης ἀδιαφορίας, δὲν ἠξέυρετε τίποτε; Ἄλλ' αὐτὸς ὁ μικρὸς, ἐξηκολούθησε στρεφόμενος πρὸς τὸν Ζωζὺν, καὶ ἠμπορούσε νὰ ἀνακαλύψῃ. Εἶνε ἀρετὰ εὐκίνητος, καὶ θὰ εἶνε καὶ παράλυτος, εἶμαι βέβαιος. Θὰ φεύγῃ πότε καὶ πότε, νὰ τρέξῃ ἔς τοὺς ἀγρούς καὶ νὰ σουφρώνῃ μῆλα καὶ ἀχλάδια ἀπὸ τοὺς κήπους;

Ὁ Ἡρακλῆς οὐδόλως ὑπόπτειε τὸν σκοπὸν τῶν ἐρωτήσεων αὐτῶν.

— Αὐτὸς, ἀφέντη μου; ἀπήντησεν ὑψῶν τοὺς ὤμους. Δὲν τὸν ξέυρετε. Εἶν' ἓνας ἀκαμάτης, ποῦ δὲν ξέυρωσι νὰ τὸν κάμω. Διόλου ὄρεξι διὰ δουλειά, καὶ κομησιὸ ὅλην ἡμέρα. Δὲν εἶνε γιὰ καλλιτέχνης αὐτός!

— Ἀλλὰ τὰ μῆλα, τ' ἀχλάδια θὰ τοῦ ἀρέσουν, ὑποθέτω.

— Διόλου! ἀπήντησεν ἀποτόμως ὁ Ζωζὺς. ἔξω ἀπὸ ἡμᾶς π' ἀγμάτα! Σούπα καὶ ρακί, μάλιστα!

— Καὶ χρέματα; Νάχης μερικαῖς δεκάρας εἰς τὴν τσέπη σου;

— Ὅχι, ὄχι! δταν ἔχω μοῦ τῆς πέρουν.

Ὁ Νοέλ ἐγνώριζεν ἤδη ὅτι ἤθελε νὰ μάθῃ.

— Πηγαίνετε καλοὶ μου ἄνθρωποι, εἶπεν εἰς τοὺς ἀθλητάς. Ὁ δικαστὴς θὰ σᾶς ἀπολύσῃ βέβαια ἐντὸς ὀλίγου. Θάρρος!

Ἐνῶ δ' ἀνεχώρου, ὁ Νοέλ ἐθεβαιώθη, παρατηρῶν τὰ ἰσχνὰ μέλη καὶ τὰς βαιθὰς κνήμας τοῦ παιδίου, ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐπραξεν ὅ,τι ὑπετίθετο.

— Χωρὶς ἄλλο, ἐψιθύρισεν, ὁ Γριθὸς ἀπατάται: δὲν εἶν' αὐτός.

(Ἐπεται συνέχεια.)

Ἡ ἔπαρσις εἶνε τὸ κίβδηλον νόμισμα τῆς ἀξίας, ἀλλὰ κίβδηλον νόμισμα, ὅπερ κυκλοφορεῖ ὡς γνήσιον.

ἀπαιτήσεις ἀθηναϊκῶν τινῶν οἰκῶν, παρεῖχον περίσειαν ὀνομάτων, καὶ τὸ ἔργον ἐτελέσθη ἀνευ δυσχερειῶν, οἱ αὖτε παρουσιάσθησαν, ὡς φαίνεται, μόνον ἐν τῇ ἐκτελέσει, ἕως καὶ αὐταὶ ἐξωμαλύνθησαν, καθηλωμένων ἤδη τῶν πινακίδων. Ἰσως τινὰ ὀνόματα δὲν ἔπρεπε νὰ τεθῶσι, προτιμωμένων ἄλλων. Ἰσως τινὰ ἡδύναντο νὰ παραλειφθῶσιν ὡς κακὸν ἢ δύσληπτα. Ἀλλὰ φθόνος οὐδεὶς. Ἐς εὐχαριστήσωμεν τοὺς ἐργασθέντας ὅπως ἀπαλλάξωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἐν οὐ θέοντι καταφυγῆς εἰς τὰ παντοπωλεῖα.

Ἄλλ' ἄς ἐπιτραπῇ ἐνταῦθα νὰ γείνη μνεία δύο ὀνομάτων, ἅτινα δὲν ἔπρεπε νὰ λείπωσιν ἀπὸ τοῦ καταλόγου τῶν ἀθηναϊκῶν ἑδῶν. Εἶνε δύο γυνῆσιν ἀθηναϊκὰ ὀνόματα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, ἐνθυμίζοντα ἡμέρας Ὀλυμπίας, ἀνακαλοῦντα εἰς τὴν μνήμην τὰς μικρὰς ὑποδούλους Ἀθήνας, καὶ διὰ τοῦτο ἴσα ἴσα ὄντα ἄξια νὰ αναγραφῶσιν ἐν πινακίδι ἑδῶν τινος τῶν νέων Ἀθηναίων, ὅπως οἱ παροῦσιν μὴ λησμονῶσι τὰ μαρτύρια τῶν παρελθουσῶν γενεῶν τῆς πόλεως, ἧτις εἶνε σήμερον ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου.

Οἱ δύο λησμονηθέντες εἶνε μία γυνὴ καὶ εἰς ἀνὴρ, Βασιλικὴ ἡ Ἀθηναία καὶ Μιχαῆλ ὁ Αἰμύνας.

Ἰσχυρίζομαι, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν δὲν γνωρίζουσιν οὔτε ἐκείνην οὔτε τοῦτον. Ἄγνωστος δὲ καὶ ἂν σῶζονται ἀπόγονοι αὐτῶν ἐν τῇ πόλει τῆς Παλλάδος. Ἀλλ' ἡ ἱστορία αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ μένη ἀγνωστος, καθότι ἀμφοτέρων ὁ βίος συνδέεται πρὸς τὰ προνόμια, ὧν τυγχάνουσαι αἱ Ἀθηναῖαι ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἔζων ἀνεκτότερον πολλῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων ὑπὸ τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν.

Οὐδὲν θαῦμα ἂν τὸ ὄνομα τῆς Βασιλικῆς εἶνε σχεδὸν παντελῶς ἀγνωστον σήμερον, ἀφ' οὗ ἤδη ὀλίγας δεκάδας ἐτῶν μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐγκριτοὶ Ἀθηναῖοι παρεπονοῦντο, ὅτι οἱ συμπολίται αὐτῶν εἶχον ἤδη λησμονήσει τὴν εὐεργέτιν τῆς πόλεως. Ἀλλ' εὐτυχῶς περιεσώθη εἰς ἡμᾶς ἱκανῶς μακρὰ ἐπιβίωσις περὶ τῆς Ἀθηναίας κόρης ἄξια ἀναγνώσεως. Ὁ Γάλλος De La Guilletiere, ἐπισκεφθεὶς τὰς Ἀθήνας περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος καὶ ἐκδούς τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ Athenes ancienne et nouvelle, μεταξὺ ἄλλων πολλῶν εἰδήσεων περὶ τῆς πόλεως ὑπὸ τοὺς Τούρκους, ἀς διεφύλαξεν ἡμῖν, ἐξέθηκε καὶ τὰ κατὰ τὴν Βασιλικὴν, οἷα ἔμαθεν αὐτὰ ἐν Ἀθήναις. Εἶνε δὲ γεγραμμένα τὰ περὶ αὐτῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Γαλλοῦ περιηγητοῦ μετὰ τοιαύτης χάριτος καὶ ἀφελείας, ὥστε νομίζω, ὅτι θὰ εὐχαριστήσω τοὺς ἀναγνώστας, μεταφέρον ἐνταῦθα τὴν διήγησιν ὀλιγόληρον.

Ἡ νέα εὐδαίμονια τῶν Ἀθηναίων, λέγει ὁ περιηγητής, ἐδόθη εἰς αὐτὴν ὑπὸ νεανίδος γεννηθείσης ἐντὸς τῶν ἰδίων αὐτῆς τευχῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας Μωάμεθ τοῦ Γ', ἀποθανόντος τῷ 1604 καὶ ὅστις ἦτο πρόπαππος τοῦ σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Δ' τοῦ νῦν ἐπέχοντος τὰ σκήπτρα ταύτης τῆς μοναρχίας. Ἡ νεαρὰ αὕτη Ἀθηναία ἐκαλεῖτο Βασιλικὴ (Basilia) ἀλλ' ἐπειδὴ ἕνεκα τῶν θελήσεων τοῦ προσώπου τῆς εἰσῆλθῆ εἰς τὸ σεράγιον, οἱ Τούρκοι τὴν μετωνόμασαν Ἰοχαῆν (Johali). Ὀλίγου δεῖν δ' ἀνεκηρύσσεται Χουγκιάρ Ἀζακῆ, ἦτοι πρώτη σουλτάννα τῆς αὐτοκρατορίας, τυγχάνουσα μικρῆ ὑποδεστέρας εὐτυχίας τριῶν ἄλλων κορασιδῶν, αἵτινες, ἐξ Ἀθηναίων καταγόμεναι, ἐγένοντο αὐτοκράτειραι τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ὁ μὲν Θεοδόσιος ὁ Β' ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρκαδίου, ἐνυμφεῖσθαι (421 μ.Χ.) τὴν Ἀθηναίδα, θυγατέρα τοῦ Λεοντίου, ὀνομαστοῦ φιλοσόφου τῶν Ἀθηναίων, ὅστις μετωνόμασε τὴν ὠραιάν κόρην ἀπὸ Ἀθηναίδος Εὐδοκίαν ἀλλ' ὑπ' ἀμφότερα τὰ ὀνόματα διεκρίθη ὡς ἡ σοφωτάτη, συνετατάτη καὶ περικαλλεστάτη γυνὴ τοῦ αἰῶνος. Ἐπειτα δὲ (769 μ.Χ.) Λεὼν ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωμένου ἠγάγετο γυναῖκα τὴν Βερήνην, γεννηθεῖσαν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, ἀλλ' ἔχουσαν πολὺ ὀλιγότερα προτερήματα τῶν τῆς Ἀθηναίδος. Μετὰ δὲ τινὰ χρόνον (807 μ.Χ.) Σταυράκιος ὁ υἱὸς τοῦ Νικηφόρου, ὅστις μόνον ἐπὶ τινὰς μῆνας ἐβασίλευσε, συνεζεύχθη μετὰ τῆς Θεοφανοῦς, χαριστάτης κόρης, ἧτις ἐπ' ἴσης κατήγετο ἐξ Ἀθηναίων. Ἡ δὲ Βασιλικὴ εἶχε γονεῖς Χριστιανούς, καὶ ἠοπάγη ἐκ τοῦ κόλπου αὐτῶν ὑπὸ ἀξιοματικῶν Τούρκων ἐπιτετραμμένων τὸ παιδομάζωμα, οἵτινες ἔμαθον περὶ τῆς ἐκτάκτου αὐτῆς καλλονῆς. Ἡ μήτηρ τῆς κόρης, ἀναλυομένη εἰς δάκρυα κατὰ τὴν ἀρπαγὴν αὐτῆς καὶ σφιγγουσα αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, τὴν ἐξώρισε νὰ ἔχη πάντοτε κατὰ νοῦν τὴν ὀρθοκλαίαν αὐτῆς καὶ τὰς συμφορὰς τῆς πατρίδος τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ οἰκονομία αὐτῆς εἶχεν ὑπάρξει εἴπερ τις καὶ ἄλλη τὸ ἀντικείμενον τῆς πλεονεξίας καὶ τῶν καταδιώξεων τῶν Τούρκων τῆς πόλεως, ἡ νεάνις διεφύλαξε μετὰ στοργῆς τὴν ἀνάμνησιν τῶν συστάσεων τῆς μητρὸς τῆς. Βαστάλη δὲ εἰς τὸ σεράγιον κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ σουλτάνου Ἀχμέτ, ἡγεμόνος παραδεδωμένου εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ ὅστις ἐκ πασῶν τῶν ἀρετῶν αἵτινες ἐνδείκνυσι τὸν πολέμιστὴν εἶχε μόνον μίαν, τὴν νὰ κατασκευάζῃ ἀρίστα βέλη καὶ μάλιστα οἱ γενίτσαροι δυσχερῆστοι ἡμέραν τινὰ ἠλεγγαν αὐτὸν ἐν ταραχῇ, λέγοντες, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ κατασκευάζῃ αὐτὰ ἀρίστα, ἀφ' οὗ δὲν ἐτόλμα νὰ τα δοκιμάζῃ κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἦτο φιληθονώτατος, κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ συνηθροίσθη ἐν τῷ

γυναικωνίτῃ συγχρόνως πλῆθος νεανίδων ὠραίων μέγα ὅσον οὐδέποτε. Ἄπαντες οἱ μπεγλερμπεῖδες, ἦτοι οἱ γενικοὶ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ὅλα τὰ σαντζάκια, ἦτοι οἱ νομάρχαι, πεπεισμένοι ὅτι εὐχρέστον εἰς τὸν ἡγεμόνα, καὶ θεωροῦντες τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν φιληθόνων αὐτοῦ διαθέσειν ὡς ἀσφαλὲς μέσον τῆς διατηρήσεως αὐτῶν ἐν τοῖς ἀξιώμασι καὶ τῆς ἀνόδου εἰς μεγαλείτερα, ἔσταλλον αὐτῷ καθ' ἑκάστην ἐκλεκτὰς καλλονὰς ἀποστέλλοντες δ' αὐτὰς, κατεφόρονον πάντοτε διὰ κομημάτων καὶ δώρων, ὅπως ταῦτα διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς ἀξιωματικούς τοῦ σεραγίου καὶ ἀναγκάσωσι τοὺς εὐνοήτους νὰ προστατεύωσι τοὺς μπεγλερμπεῖδας τοὺς ἀποστέλλοντας τὰς κόρας καὶ τὰ δῶρα. Τὴν ἀρίστην δὲ μερίδα πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνῃ ὁ κισλάρ-ἀγάς, καθότι ἐκ τῆς εὐνοίας αὐτοῦ ἡ διαμενείας αἱ ὠραῖαι τοῦ χαρεμίου γίνονται τὸ ἐκλεκτὸν ἀντικείμενον τῶν ὠπειῶν τοῦ ἡγεμόνος ἢ ἀπέβλητα καθάρματα. Ἄν τις αὐτῶν κατώρθωσεν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ἀρχιενοῦχον τοῦτον, κατέθηκεν εἰς χεῖρας ἀσφαλῆς τὰ ἴδια αὐτῆς συμφέροντα καὶ τὰ τῶν μπεγλερμπεῖδων οὐς συνιστᾷ εἰς αὐτόν· ὁ κισλάρ-ἀγάς θὰ εὐχρητῶσιν νὰ καταστήσῃ καὶ τὴν μὲν καὶ τοὺς δὲ ἀρεστοὺς εἰς τὸν σουλτάνον. Ἀλλ' ἡ Βασιλικὴ ἡ Ἰοχαῆ ἦλθεν εἰς τὸ σεράγιον φέρουσα ἀντὶ πάσης ἄλλης συστάσεως καὶ ἀντὶ πάντος ἄλλου πλοῦτου μόνον τὰ θελήματα τοῦ ἰδιοπροσώπου. Μὴ ἔχουσα ἄλλον εἰσχωγῆα πλὴν τῶν κατωτέρων ἀξιωματικῶν τῶν ἀρπασσάντων αὐτὴν ἐκ τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ἐμίσει αὐτοὺς ἀποδοκιμάσασα τὴν βίαν αὐτῶν, καὶ δὲν θὰ ἐδείκνυε διάθεσιν νὰ δεχθῆ τὰ δῶρα τῶν καὶ ἐν ἡ περιπτώσει θὰ ἦσαν ἀμειβτὰ πλοῦτοι, ὥστε νὰ παρῶσιν εἰς αὐτὴν τοιαῦτα. Ἀλλ' ὅμως ἡσυχία καθίσταται τὰς τοιαύτας ἐλευθεριότητας ὑποχρεωτικῆς. Ὅτε δὲ ἡ Ἰοχαῆ εἰσῆλθεν εἰς τὸ σεράγιον, εἰς τῶν μαύρων εὐνοήτων, ὅστις ἐφοῦρε κατὰ τὴν πόλιν, εἶπεν εἰς αὐτὴν ταπεινῆ τῇ φωνῇ· ἀτοῦλάχιστον μὴ κάμῃς ὅτι ἡ τελευταῖον εἰσελθούσα ἐνταῦθα, ἧτις, μὴ φιλοδωρήσασα ἕνα τῶν ἀξιωματικῶν, περιεφρονήθη. Ἐἰς δὲ ἀπόστασιν ἐξ ἡμερῶν γηραιά τις καρτοῦν, ἦτοι μία τῶν θαλαμηπόλων ὧν ἐκάστη ἡγεῖται πέντε τῶν γυναικῶν τοῦ χαρεμίου, θελήθησιν ὑπὸ τῆς καλλονῆς τῆς Ἰοχαῆς, προσῆλθε καὶ εἶπεν εἰς αὐτὴν· «Τίς εἶνε ὁ πασάς, ὃν ἐπιθυμοῦμεν νὰ προστατεύσῃς; Ἐχεις φίλτρα δυνάμενα νὰ δικαιολογήσωσιν ὅλα τὰ ἐγκλήματα σου θὰ πράξῃ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ σου φέρουσιν ἤδη τὴν συγχώρησιν τῶν ἀρπαγῶν σου.» Καὶ τὸ μὲν ἔθος τοῦ κολακίζειν εἶνε παγκόσμιον, ἡ δὲ ἀπληστία πρὸς δωροληψίαν φέρει ἐπὶ τὰ χεῖλη χαριεντισμοῦ καὶ ἐν τῷ σεραγίῳ ὡς ἀπανταχοῦ. Ἀλλ' εἶνε ἀληθῶς ἄξιον ἐκπλήξεως πῶς οἱ εὐ-

νοῦχοι εἶνε ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις φιλοχρηματοῖ, ἐν ᾧ κέκτηνται ἤδη περιουσίαν καὶ δὲν ἔχουσι τέκνα εἰς ἃ νὰ φήσωσι τὰ ἀγαθὰ ἅτινα θησαυρίζουσι. Τοῦτο ἀποδεικνύει σαφῶς ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν λογικὴν ἀπό τῆς γενικῆς τῶν ἀνθρώπων ἀδυναμίας καὶ ὅτι αἱ κακίαι ἡμῶν προέρχονται ἐκ τῶν διαστροφῶν τῆς φύσεως μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν ἀναγκῶν τοῦ βίου.

Ἡ Ἰοχαῆ οὐδὲν ἄλλο ἡδυνήθη νὰ παντῆσθαι εἰς τοὺς μισθίους ἐκείνους ἢ τοὺς λόγους οὐς συχρῶ ἐπανελάθεν ἐν τῷ σεραγίῳ· ἀδὲν ἔχω τίποτε νὰ προσφέρω εἰς ὑμᾶς, καὶ ἂν ἀκόμη ἡδυνάμην νὰ σας δώσω τὴν πόλιν ἐν ἡ ἐγενήθη, διότι καὶ αὐτὴ εἶνε οὕτω πτωχὴ, ὥστε δὲν θὰ τὴν ἠθέλετε.» Ἐλεγε δὲ ταῦτα, παρασκευάζουσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον μετὰ πολλοῦ πνεύματος, ἦτοι ὡς θυγάτηρ τῶν Ἀθηναίων, ἐκείνο τὸ ἄποστον ἢ μίτηρ εἶχε συστήσει εἰς αὐτὴν πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν παρεδόθη εἰς χεῖρας τῆς καρτοῦν κάρια, ἦτοι τῆς ἀρχιθαλαμηπόλου. Ὅτε δὲ αὐτὴ εἰσῆγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν σουσοῦκ-ὄντζαρ, ἦτοι εἰς τὸν θάλαμον τῶν νεωστὶ ἐλθουσῶν, ὁ σουλτάνος εὗρεσκετο ἐν αὐτῷ μετὰ ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ εὐνοουμένων, αἵτινες διεσκέδαζον αὐτὸν παραρμῶσαι εἰς δρόμον ἔλαφον οὐκοδίκαιον, ἢν ἐπέραζον αἱ εὐνοούμεναι, ἀντιπειραζόμεναι ὑπ' αὐτῆς. Ἐπὶ δὲ τῇ διαδόσει τῆς ἀφίξεως τῆς Ἰοχαῆς, τὰ μετὰ τῆς ἐλάφου παιγνίου διεκόπησαν, τὰ ἐξ ἀνθέων πλέγματα, δι' ὧν ἠθελον νὰ στολίσωσιν αὐτὴν, ἐτέθησαν ἐκποδῶν, καὶ αἴφνης ταραχὴ θανάσιμος κατέλαθε πάσας ἐκείνας τὰς καλλονὰς. Πάντοτε ὅποτε φθάσῃ εἰς τὸ χαρέμιον νέα τις γυνή, ἡ ζηλοτυπία, ἡ περιέργεια, ὁ φόβος καὶ μυσταὶ ἄλλαι καταπλήξαι συνταράσσουσιν αὐτὰς. Ἐν δὲ τῇ περιστάσει ταύτῃ τίς ἀντίζηλος δὲν ὦφελε νὰ τρέμῃ; Μόνον ἐκείναι δὲν θορυβοῦνται ὅσαι κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἔτυχον ἀπόβλητοι τῆς εὐνοίας τοῦ ἡγεμόνος, αἵτινες ἐνασμενίζουσι μετὰ σπουδῆς λέγουσαι, ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη καλλονὴ ὅποια ἢ τῆς νέας δούλης, καὶ ταῦτα ὅπως προκαλέσωσι τὸ πῆγμα ἐκείνων αἵτινες εὐδοκίμοισι. Παρατηρήθη, ὅτι ὁ σουλτάνος τὸ κατ' ἀρχὰς δὲν εἶδε μετὰ σπουδῆν νὰ τὴν ἴδῃ τοῦτο δὲ προεξένησε χαρὰν εἰς τὰς εὐνοουμένας. Ἐρώτησε δὲ μόνον ἂν ἦτο ἀληθῶς τοσοῦτον ὠραία ὅσον εἶχον κηρύξει αὐτὴν. Κατὰ πρῶτον τέσσαρες ὀδάλισσαι προσεφέρθησαν νὰ μεταβῶσιν εἰς ἐξέτασιν αὐτῆς, ἡ δὲ ἀναμενομένη περὶ αὐτῆς ἐκθέσας αὐτῶν ἦτο ἤδη προμελετημένη ἐν τῇ ψυχῇ τῶν. Τοῦλάχιστον ὁ σουλτάνος ἦτο πεπεισμένος περὶ τούτου, ἐπειδὴ, γνωρίζων ἕκ τετρασ τοὺς τρόπους τοῦ ὠραίου φύλου, κατενόει, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐξέρουσι νὰ ἠμιλώσιν παρὰ τὴν γνώμην αὐτῶν, καὶ ὅτι, φθονοῦσαι ἢ μὲν τὴν δὲ, προσκοιοῦνται μὲν, ὅτι ἐπαινοῦσι πονηρῶς ὅτι δὲν

εὐρίσκουσιν ὠραῖον, λαλοῦσι δὲ μετὰ περιφρο-
νήσεως περὶ παντός ὃ τι κρύφα θέλγει αὐτάς
ἐπὶ μάλλον. Ὁ σουλτάνος λοιπὸν ἦτο συνειδι-
σμένος εἰς τὰς ἀναληθείας τῆς ζηλοτυπίας καὶ
ἐξευρεν ἐκ τῶν προτέρων πῶς νὰ ἐξηγήσῃ ὃ τι
ἐμελλον νὰ εἰπωσιν αὐτῷ περὶ τῆς Ἰοχαῆς.
Ἄλλὰ δὲν εὐρέθη εἰς τὴν δυσχερῆ ταύτην θέ-
σιν, καθότι ἐκείναι δὲν ἐπέστρεψαν καθόλου,
καὶ τοῦτο δὴ ἤρκεσεν αὐτῷ εἰς ἐξικόνισιν φυ-
σικὴν τῆς Ἀθηναίας, ἐπειδὴ ἐκρινεν ὀρθῶς, ὅτι
αἱ ἄλλαι δὲν ἐτόλμων νὰ ἔλθωσιν ὅπως κηρύ-
ξωσι τὸν θρίαμβον τῆς νέας ταύτης ἀντιζήλου.
Λαθὼν δὲ τὴν ἐνδείξιν ταύτην τῆς καλλονῆς τῆς,
ἔτρεξε πρὸς αὐτήν. Τὴν εἶδε καὶ εὖρεν αὐτὴν
οὕτως ὠραίαν, ὥστε ἐνημερίεζεν ἐπαναλαμβά-
νων εἰς αὐτὴν τοῦτο ἐπὶ δύο ὄλας ἡμέρας, καὶ
ἐπὶ μακρότατον χρόνον ἐκείνη μόνη περιέσπαθεν
ὄλας αὐτοῦ τὰς μερίμνας.

«Ἡ Βασιλικὴ τὸ πρῶτον ἠσχολήθη περὶ τὴν
μελέτην πασῶν τῶν σκευωριῶν καὶ βραδουργιῶν
τῶν ὀδαλισκῶν, καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιδείξῃ
διαγωγὴν ὅπως διάφορον τῆς ἐκείνων. Ἡμέραν
τινὰ καθ' ἣν εὐρίσκετο μόνη μετὰ τοῦ σουλτάνου
ἐν τινὶ κισσῷ, ἦτοι σκιαδὶ ὄρωσῃ πρὸς τὴν
θάλασσαν, ἐπεχείρησε νὰ καταδείξῃ εἰς αὐτὸν
ἐπιτηδεῖας τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὸν ὄνιον χα-
ρακτῆρα τῶν εὐνοουμένων τούτων, αἵτινες ἐ-
πόλουν τὰ ἀξιώματα τῆς αὐτοκρατορίας διὰ
τῶν μακρῶν εὐνοῦχων καὶ ἐκαπηλεύοντο τὰς κυ-
ριωτάτας θέσεις τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς διοικήσεως.
Ὁ σουλτάνος, ὅστις ἐτύγχανε τότε ὄν εὐθυμὸς,
εἶχε στείλει νὰ φέρωσι πέντε ἢ ἕξ τῶν προ-
φιλεστέρων ὀδαλισκῶν ὅπως φαιδρύνωσιν αὐ-
τόν. Ἐν ᾧ δ' αὐταὶ ἐπλησίαζον, ἡ Ἰοχαῆ εἶδει-
ξεν αὐτάς εἰς τὸν σουλτάνον, καὶ προσεφώνη-
σεν αὐτὸν μετὰ ὕψους εὐγενούς, ἀλλὰ πονηροῦ
διὰ τῆς ἐξῆς προσλαλιᾶς περιλαμβανούσης ὄλας
κείνας τὰς συνήθεις φράσεις τὰς δεικνύουσας τὸν
βαθῆν σεβασμὸν μεθ' οὗ ἀπαντες οἱ Τοῦρκοι
προσαγορεύουσι τὸν ἡγεμόνα. « Εἶθε ὁ θεὸς νὰ
μηκύνῃ τὰς ἱεράς ὑμῶν ἡμέρας. Εἶθε ὁ προφή-
της νὰ σας διατηρήσῃ. Ἴδού προσέρχεται ἡμᾶς
τις πρὸς τὸν βασιλεῖα τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.
Εἶθε ὁ ὕψιστος θεὸς νὰ σας διαφυλάξῃ· ἐγὼ δὲ
σας εἶπω ὅποιοι τινες ἀνθρώποι εἶνε. » Ἐπειτα δὲ
χωρὶς νάφησῃ εἰς τὸν σουλτάνον χρόνον νά-
παντήσῃ, εἶδειξεν αὐτῷ τὰς εὐνοουμένας τὴν
μέν μετὰ τὴν δὲ, προσθέτουσα πάντοτε μετὰ σε-
βασμοῦ ἀπὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ ἔστω μεθ' ὑμῶν, ἡ
εἰρήνη τοῦ προφήτου εὐλογεῖτω τὰς ἡμέρας ὑ-
μῶν. Ἴδού ἡ πασᾶς τοῦ Ἀλεπίου. Καὶ ταῦτα
λέγουσα εἶδειξεν εἰς τὸν σουλτάνον εὐνοουμένην
τινὰ, ἣτις πρὸ δύο ἡμερῶν εἶχε λάθει τὸ πα-
σαλίμιον τοῦ Ἀλεπίου χάριν ἰδιώτου τινός, ὅς-
τις εἶχεν ἀνταμείψει αὐτὴν πλουσίως. Ἐπλησίον
αὐτοῦ ἰδὲ τὸν μπέην τοῦ Μισιρίου, καὶ ὁ ἄλλος

ἐκεῖνος εἶνε ὁ καθὼς τῆς Γραπεζοῦντος· ἀλλὰ
μετὰ δύο ἡμέρας δὲν θὰ εἶνε πλέον καθὼς· ὁ
παρ' αὐτῷ βραίων προσφέρει χίλια τσεκίγια πε-
ρισσότερα ἐκείνου. Ἐγὼ δὲ, ἐξηκολούθησεν—
εἶθε ὁ μέγας προφήτης νὰ εὐλογῇ τὴν βασιλεί-
αν σου—ἐν μόνον ἐπιθυμῶ, νὰ λάθω θέσιν ἐν τοῖς
ἱεροῖς ὀφθαλμοῖς καὶ ἐν τῇ βασιλικῇ σου καρ-
δίᾳ, καὶ διὰ νὰ τύχω ταύτης προσφέρω τὸ αἷμα
καὶ τὴν ζωὴν τῆς δούλης σας. Εἰς τὰς συν-
τροφίους μου ἀφίνω τὴν διαθεσιν τῶν ἀξιωμα-
τιῶν τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἄς ἀφήσωσιν εἰς
ἐμὲ τὴν καρδίαν τοῦ μεγαλειότητος σουλτάνου.
Ἡ διανομή αὕτη θὰ εὐχαριστήσῃ καὶ αὐ-
τάς καὶ ἐμέ». Ὁ ἡγεμὼν ἐμειδίασεν, ἐπειδὴ δὲ
ἦτο ἐκ φύσεως εὐεπίφορος εἰς τὸ νὰ εὐεργετῇ
τὰς ὀδαλισκὰς αὐτοῦ, τὴν ἠνάγκασε νὰ ζη-
τήσῃ παρ' αὐτοῦ χάριν τινὰ καὶ ἐπέπληξεν αὐ-
τὴν χαλάντως, ὅτι ἦτο ὑπεράγαν ἀφιλοκαρδῆς.
Ἄλλ' ἡ Ἰοχαῆ, ἣτις ἤθελε νὰ τύχῃ τοῦ σκο-
ποῦ τῆς διὰ τῶν ὄλων ἀντιθέτων πρὸς τοὺς
τῶν συντρόφων τῆς, δὲν ἔσπευσε νὰ δράξῃ τὴν
παρουσιαζόμενην εὐκαιρίαν, ἀλλ' ἀπήντησε μετὰ
δεξιότητος πρὸς τὴν ἐπίπληξιν τοῦ σουλτάνου.
« Ἡ εὐνοια τοῦ προφήτου ἔστω ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς
σας πύλης. Ὁ ὕψιστος θεὸς ἄς σας ὑποστηρίξῃ.
Μὴ με κολακεύητε· δὲν ἐξεύρετε ὅπως ἑμῶς
ἀγαπῶ τοὺς θησαυροὺς· ἀλλὰ θέλω τὴν καρ-
δίαν σας· βλέπετε λοιπὸν ὅτι εἶμαι φιλοκαρδῆς
οὐχ ἦττον τούτων τῶν δούλων».

«Οὕτως ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀπεποιεῖτο τὰ προσ-
φερόμενα ὑπὸ τοῦ σουλτάνου, ὅστις εὐρέθη ἡ-
ναγκασμένος νάπατήσῃ αὐτήν, μοιράσας κρυ-
φίως πολλὰ δῶρα εἰς τοὺς εὐνοῦχους καὶ τὰς
θαλαμηπόλους ἐξ ὀνόματος τῆς Ἰοχαῆς ὡς δῆ-
θεν προσερχόμενα ἐξ αὐτῆς. Ὅτε δὲ οἱ λαθόν-
τες τὰ δῶρα προσῆλθον ἵνα εὐχαριστήσωσιν αὐ-
τὴν, ἐξεπλάγη, καὶ κατ' ἀρχῆς μὲν ἐνόμισεν,
ὅτι ἐνέπαιζον αὐτήν, μεμφόμενοι, ὅτι δὲν ἠκο-
λούθησε το γενικὸν ἔθος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τέ-
λος ἐνόησε τὴν φιλόφρονα γενναϊότητα τοῦ
ἐρωτολήπτου σουλτάνου, ὅστις προκατελάμβανε
τὰς ἐπιθυμίας τῆς. Ἄλλὰ καὶ ταῦτα πάντα δὲν
ἔπεισαν αὐτὴν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν αὐτάρκει-
αν αὐτῆς, ἣτις ἐπὶ τέλος δυσηρέστησε τὸν
σουλτάνον. Ἐπειδὴ δὲ ἤθελε νὰ ποδείξῃ τὸν
πρὸς αὐτὴν ἐρωτὰ τοῦ διὰ παροχῶν λαμπρῶν,
ἐκήρυξε φανερὰ ὅτι θὰ ἐδεικνύετο ἀγέρωχος
ἐπ' ἴσης ὡς καὶ ἐκείνη, καὶ ὅτι, ἀφ' οὗ ἡ Ἰο-
χαῆ περιεφρόνει τὰς χάριτας, εἶχεν ἀποφασί-
ν νὰ μὴ θέλῃ καὶ αὐτὸς χάριτας παρὰ τῆς Ἰο-
χαῆς. Τότε λοιπὸν εἶδεν, ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς
νὰ τολμήσῃ, καὶ παρακαλέσασα τὸν κισλάρ-
ἀγᾶν νὰ τὴν συντροφεύσῃ, μετέβη εἰς συνάντη-
σιν τοῦ σουλτάνου. « Ἴδού, τώρα ἔχω, εἶπε, τὴν
ἀνάγκην τῆς χάριτος τοῦ βασιλέως τῶν βασι-
λέων. Εἶθε ὁ προφήτης νὰ ἀγαθῶς τὰς ἡμέρας

του, εἶθε ἡ εὐλογία καὶ ἡ εὐτυχία νὰ σκέπωσι
τὴν ἱεράν κορυφὴν του. Θέλω νὰ ζητήσω χά-
ριτάς τινας διὰ τοὺς ἐγγυτάτω τοῦ ὑψηλοῦ
σας θρόνου. Διὰ τί αἱ εὐεργεσίαι σας νὰ κατα-
ναλισκωνται ἐκτὸς τοῦ σαραγίου, ἐν ᾧ εἶνε δυ-
νατὸν νὰ διαχύσῃτε αὐτάς εἰς τὴν σελαγίζου-
σιν ὑμῶν πόλιν; Καὶ πρῶτον ἀρχομαι ἀπὸ τοῦ
ἱεροῦ σας προσώπου· σὰς ζητῶ διὰ σὰς τὸν ἴ-
διον νὰ φροντίζῃτε περὶ τῆς πολυτίμου ὑγείας
σας, περὶ τῆς ἀναπαύσεώς σας καὶ περὶ τῆς εὐ-
χαριστήσεώς σας. Τὸ κατ' ἐμὲ ἔσομαι λίαν εὐ-
τυχῆς ἂν λάθω ταύτην τὴν παραχώρησιν καὶ
ἐτι εὐτυχέστερα ἂν συντελέσω εἰς τοῦτο διὰ
τῶν φροντίδων. Εἶθε ὁ θεὸς νὰ σας ἀναδεικνύῃ
νικητὴν τῶν ἀπίστων γκαουρίδων, εἶθε ἡ εὐ-
λογία τοῦ ἀγίου προφήτου νὰ πίπτῃ εἰς τὴν
καρδίαν σας. Δὲν ἔχω ἄλλον τινὰ ἐν τῇ αὐτο-
κρατορίᾳ σας εἰς ὃν νὰ χρεαστῶ νὰ δώσω τι
πλὴν μόνον τοῦτου ἐδῶ τοῦ κισλάρ-ἀγᾶ καὶ
δὲν γνωρίζω τι ὅπερ νὰ ζητήσω χάριν αὐτοῦ
πλὴν μόνον τῆς πόλεως ἐν ἣ ἐγεννήθη. Δότε
εἰς τὸν πιστὸν τοῦτον δούλον τῆς ὑψηλῆς σας
πύλης τὰς προσόδους τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἄς ἐγ-
καταστήσῃ οὗτος ἐν αὐταῖς διαχειριστὴν. Ὅστις
νὰ μὴ τολμᾷ νὰ ποιῇ κατὰ χρεῖσιν τῆς ἀρχῆς σας
ὡς ἐπράξαν ἐκεῖνοι, ἂν τὰς βιοπραγίας μοὶ
διηγῆθῃσαν πολλὰκις οἱ ταλαιπώροι γονεῖς
μου. Ὁ σουλτάνος παρεχώρησεν αὐτῇ πάραυτα
τὸ ζητούμενον, εἰ καὶ ἐνδομύχως δυσηρεστήθη
βλέπων, ὅτι ἐκ τῆς χάριτος ὠφελεῖτο ἄλλος
ἀντ' αὐτῆς καὶ ὅτι ἐκείνη εἶχεν εὖρει τρόπον νὰ
λάβῃ παρ' αὐτοῦ δῶρον χωρὶς νὰ δύναται νά-
ποκαλῇ αὐτὸν εὐεργετὴν τῆς. Ἄλλὰ τέλος ἡ
πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἔκοιτε ἐξήρητο ἐκ τοῦ κισ-
λάρ-ἀγᾶ, ἡ δὲ πρόσδος αὐτῶν ὤρισθη ἐκ-
τοτε εἰς τὸ διηνεκές ὑπὲρ ἐκείνων, ὅστινες μετ'
αὐτὸν ἐμελλόν νὰ κατέχῃσι τὸ αὐτὸ ἀξίωμα.
Ἐκεῖνος δ' ἐπαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας τοπο-
τηρητὴν τινὰ ἡ οικονομὸν μετὰ τῆς ῥήτης δικ-
ταγῆς νὰ ἐλαφρύνῃ τὰ βάρη τοῦ λαοῦ, τοῦθ'
ὅπερ ἐτετελέσθη μὲν τότε, τηρεῖται δὲ καὶ μέχρι
τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ἡ δὲ Ἰοχαῆ ἐμεινεν ἐγ-
γυος μετὰ τοιαύτην αἰσίως εἰς τὴν πατρίδα
αὐτῆς παρασχεθεῖσαν εὐεργεσίαν. Ὁ δὲ σουλτά-
νος, τοῦ ὁποῦ οἱ ἔστατοι ἐρωτες ἦσαν δι' αὐ-
τὴν σταθεροί, ἐμφοροῦμενος τῆς ἐλπίδος, ὅτι θὰ
εἶδεν αὐτῷ κληρονόμον τοῦ θρόνου, ἠσχολεῖτο
ἤδη περὶ τὴν διάταξιν τῶν τῆς βασιλικῆς αὐτῆς
αὐλῆς. Εἶχε διορίσει χάριν αὐτῆς βασιλεὺς ἀγᾶν, ἡ-
το ἀρχηγὸν τῶν μακρῶν εὐνοῦχων τῆς βασιλομή-
τορος σουλτάνου, καὶ ἔσατραπὸν λέρ-ἀγᾶν, ἦτοι
τὸν μακρὸν εὐνοῦχον, εἰς ὃν εἶνε ἀνατεθειμένη
ἡ φροντίς τῶν τέκνων τοῦ σουλτάνου. Ἄλλ' ἡ
Βασιλικὴ ἀπέθανε κατὰ τὰς ὠδίνους τοῦ τοκα-
τοῦ ὡς καὶ τὸ γεννηθὲν ὑπ' αὐτῆς τέκνον, ὅπερ
ὑπῆρξεν υἱός. Ἡ δὲ διαδοχὴ τῆς μεγάλης τουρ-
τόμοσε κτ'— 1887

κιχῆς αὐτοκρατορίας ἀνήκεν εἰς τὸν ἡγεμονίδην
ἐκεῖνον, καθότι ἐγεννήθη ἐν ἔτος πρὸ τοῦ ἀ-
τυχοῦς Ὄσμᾶν τοῦ διαδοχθέντος τὸν Ἀχμέτ.
Ὁ σουλτάνος ἐθλίβη σφοδρῶς ἐπὶ τῇ τελευτῇ
τῆς Ἰοχαῆς· ὑποπτεύων δὲ μὴ αἱ ἄλλαι εὐνο-
ούμενοι συνετέλεσαν εἰς τὸν θάνατον τοῦτον διὰ
τινος δηλητηρίου, ὡς τοῦτο συμβαίνει πολὺ
συχνά, περιώρισε δύο ἢ τρεῖς τῶν ὠραιωτάτων,
ἀλλὰ καὶ μάλιστα ὑπόπτων, εἰς τὸ παλαιὸν
σεράγιον, τοῦθ' ὅπερ γίνεται τότε μόνον ὅταν ὁ
σουλτάνος εἰς ὃν ἀνῆκον ἀποθάνῃ. Ἡ δὲ δωρεὰ,
ἣν ὁ Ἀχμέτ εἶχε παραχωρήσει εἰς τὴν Ἰοχαῆν
χάριν τοῦ κισλάρ-ἀγᾶ, διετηρήθη καὶ μετεβίβη-
σθη εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ εὐνοῦχου τούτου. Ἐκεῖ-
νος δ' αὐτῶν, ὅστις ἐπιεικέστερον παντὸς ἄλλου
ἐπροστάτευσεν τὰς Ἀθήνας, ἐστραγγαλίσθη
κατὰ τινα στάσιν γενικὴν καὶ φοβεράν, ἣτις
συνέβη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸν Μάρ-
τιον τοῦ 1655.»

«Οὕτω διηγῆθη τὰ συμβάντα γηραιὸς τις
μαῦρος εὐνοῦχος, ὃν οὗτος ὁ κισλάρ-ἀγᾶς ἐ-
στειλεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπως λάθῃ τὴν κυρί-
τητα τῆς νέας ταύτης κτήσεως. Ὅποσος τιμῆς
ἤθελε τύχει ἡ Ἰοχαῆ, ὅποσων ἀνδράντων καὶ
μνημίων δόξης ἤθελεν ἀξιοθῆ, ἂν αἱ Ἀθηναῖ
ἔβλεπον αὐτὴν γεννωμένην ἐν αἰῶνι εὐτυχεστέρα
καὶ μάλλον εὐγνώμονι! Ἄλλὰ σήμερον ἡ πό-
λις ἀπολαύει μὲν τοῦ εὐεργετήματος, ἀλλ' ὀ-
λίγον φροντίζει νὰ μάθῃ ἀπὸ ποίας χειρὸς ἔλα-
θεν αὐτό. Ὁ ἀγαθὸς Καπετανάκης καὶ ὁ ἱερο-
μόναχος Δαμασκηνός, οἵτινες ἀφηγήθησαν εἰς
ἡμᾶς τὴν μεγάλην ταύτην πράξιν, ἐβλήθησαν
βλέποντες τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς σχεδὸν ἐκλι-
πούσαν ἐν τῇ πόλει των καὶ ὅμως ἡ παρά-
δοσις ἐνθυμίζει εἰς αὐτοὺς ὀνόματα καὶ συμβάν-
τα τριεξελίαν ἐτῶν καὶ ὑπερέκεινα.»

Ὁ Γάλλος καπουκῖνος δὲν ἔχει ἄδικον, ἀ-
ξιῶν ὑπὲρ τῆς Βασιλικῆς εὐλαβῆ μνήμην καὶ με-
γάλας τιμὰς παρὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν.
Ἡμεῖς ζητοῦμέν τι πολὺ ὀλιγώτερον, τὴν ἀνα-
στύλωσιν τοῦ ὀνόματος αὐτῆς ἐπὶ μιᾶς γωνίας
τῆς ἐλευθέρου πρωτεύουσας τοῦ νέου ἑλληνι-
σμοῦ, εἰς ἀνάμνησιν τῆς Ουσίας καὶ τῆς φιλο-
πατρίας τῆς εὐγενοῦς κόρης τῶν Ἀθηνῶν.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

«Ὅταν ἡ συνειδήσις λαλῇ ὀφειλομέν ἀπλῶς
νὰ τὴν ἀκούωμεν καὶ νὰ τὴν ἀκολουθῶμεν, ἀ-
διάφορον ἂν ἡ ὁδὸς δι' ἣς μᾶς ὀδηγῇ δὲν εἶνε
πάντοτε ἀπληλαγμένη ἀκανθῶν καὶ πόνων.»

Ἡ κατά τὴν Ἀθηναίαν ὀδαλισκὴν ἐχρησίμευσαν
εἰς τὸν κ. Νικόλαον Μακρῶν ὡς ὑπόθεσις ἀξίου ἀνα-
γνώσεως διηγήματος ἐπιγραφομένου «Ἡ Βασιλικὴ σουλ-
τάνου Ἀθηναίας» καὶ ἐκδοθέντος ἐν Ἀθήναις τῷ 1878.

ΣΑΙΞΠΗΡ

Μίος και έργα αυτού.

Β'.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

Ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἡ ἐξοχότης τοῦ Σαίξ-
πηρ ἐγκείται ἐν τῇ ζωῆς καὶ πιστῇ ἀπεικονί-
σει τῶν χαρακτήρων. Καὶ ὄντως, εἶνε τὸσον
φυσικοὶ, καὶ μετὰ τοσαύτης τέχνης διαγεγραμμέ-
νοι, ὥστε θὰ θεωρῶνται πάντοτε πρότυπα, θὰ
ᾧσαι πάντοτε νέοι καὶ πάντοτε θὰ θαυμάζωνται.
Δὲν εἶνε τύπος αἰσχροῦ τοκογλύφου ὁ Ἐβραῖος
Σάβλων; Δὲν εἶνε τύπος ἐραστῶν ὁ Ρωμαῖος
καὶ ἡ Ἰουλιέττα, ὁ Ὀλάνδος καὶ ἡ Ροζαλίνδα, ὁ
Σίλβιος καὶ ἡ Φοίβη; Δὲν εἶνε τύπος φιλοπά-
τριδος ὁ Βρούτος, τύπος φιλοδόξου καὶ ὀξύδε-
ροῦ, πολιτευτοῦ καὶ συνωμότης ὁ Κάσιος; καὶ
τύπος δημαγωγῶ ὁ Ἀντώνιος;

Ὡς παρατηρεῖ ὁ Γερβίος, οἱ χαρακτήρες τοῦ
Σαίξπηρ εἶνε τὸσον σαφῶς διαγεγραμμένοι, ὥστε
εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνοεῖ αὐτοὺς ὁ ἀναγνώστης.
Δρῶσι δὲ ἐν ἰσρισμένη οὕτως εἰπεῖν ἀτροσφαίρα,
ἐντὸς τῆς ἡποίας αἰσθάνεσαι ὅτι εἶνε προσωρι-
μῆνοι, ἢ νὰ παραστήσῃ ἕκαστος τὸ πρό-
σωπον ὅπερ ἐκλήθη νὰ ἐρμηνεύσῃ, ἢ ν' ἀπο-
θάνῃ. Οὐδόλως δὲ προτιθέμενοι ἐν τῇ συνοπτι-
κῇ ταύτῃ βιογραφίᾳ, ἢν χάριν τῶν Ἑλλήνων ἀ-
ναγνώστων δημοσιεύομεν, νὰ προβάωμεν εἰς τὴν
ἀνάγνωσιν τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ, περιοριζόμεθα
εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἄνω ἐκφρασθείσης ἰδέας,
τουτέστι τῆς πιστῆς ἀπεικονίσεως τῶν χαρα-
κτήρων, ὀλίγα παραδείγματα ἐξ αὐτῶν τῶν ἔρ-
γων τοῦ ποιητοῦ παρατιθέμενοι, καὶ εἰς τὸν Σαίξ-
πηρ τὸν λόγον παραδίδοντες:

« Σὲ παρατηρῶ ἀπὸ τίνος χρόνου, λέγει ὁ
Κάσιος πρὸς τὸν Βρούτον, καὶ δὲν βλέπω
» πλεόν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου τὴν εὐμένειαν ἐ-
» κείνην καὶ τὴν ἐκφρασιν τῆς ἀγάπης ἃς ἔ-
» λοτε ἐβλεπον. Λίαν ψυχρῶς καὶ ὡς πάντη
» ξένος φέρεσαι πρὸς τὸν ἀγαπῶντά σε φίλον.

« Ἐξάσσομαι ἀπὸ τίνος, ἀποκρίνεται ὁ
» Βρούτος, ὑπὸ συγκρουομένων αἰσθημάτων, ὑπὸ
» σκέψεων δίωξις ἰδίων εἰς ἐμέ, αἰτινες ἀμαυροῦσι
» πως τὴν συμπεριφορὰν μου· τοῦτο ὅμως δὲν
» πρέπει νὰ λυπῇ τοὺς φίλους μου, αἰτινες διὰ
» νὰ ἐξηγῶσι τὴν ἀδιαφορίαν μου, ἀνάγκη νὰ
» λέγωσιν ὅτι ὁ ἀτυχῆς Βρούτος, παλαιῶν πρὸς
» τὸν ἑαυτὸν του, λησμονεῖ νὰ ἐκδηλοῖ τὴν πρὸς
» τοὺς ἄλλους ἀγάπην του».

Τὰ συγκρουόμενα δὲ ταῦτα αἰσθήματα, δι' ὧν
ὁ ποιητῆς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀποκαλύπτει τὸν χαρα-
κτῆρα τοῦ πρωταγωνιστοῦ τούτου τοῦ ἔργου, εἰσὶν
ἢ μετὰ τῆς φιλίας καὶ τοῦ καθήκοντος πάλιν,
Δεῖον ν' ἐκλέξῃ τὸ ἕτερον μετὰ τῶν δύο. Τὸ κα-
θῆκον τοῦ πολίτου, ἢ φιλοπατρία, ἢ σωτηρία τῆς

πατρίδος, ἐπιτάσσοσιν αὐτῷ νὰ φονεύσῃ τὸν
Καίσαρα· ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀνθίσταται τὸ αἰσθημα
τῆς φιλίας, ἢ πρὸς τὸν Καίσαρα εἰλικρινῆς ἀγάπη
του. Ἐντεῦθεν ἡ σύγκρουσις τῶν αἰσθημάτων, ἢ
ταραχῆ, ἢ δυσθυμία, ἢ ἀϋπνία τοῦ Βρούτου.

« Ἄφ' ἧς στιγμῆς, λέγει κατ' ἑαυτὸν ὁ Βρού-
» τος, μὲ ἐξηρέθισεν ὁ Κάσιος κατὰ τοῦ Καί-
» σαρος, δὲν ἠδυνήθην πλέον νὰ κοιμηθῶ. Τὸ
» μετὰ τῆς ἐκτελέσεως φοβερῶς τινος πρά-
» ξεως καὶ τῆς πρώτης ἡμέρας διάστημα, ἡ-
» μοιάζει πρὸς φάντασμα, ἢ φρικαλέον ὄνειρον.
» Τότε τὸ μεγαλεπίβολον τοῦ ἀνθρώπου καὶ αἰ-
» ὑλικαὶ δυνάμεις συνέρχονται εἰς συμβούλιον, τὸ
» δὲ ἰσωτερικὸν ἡμῶν, ὁμοῖον πρὸς μικρὸν βασι-
» λειον, διατελεῖ εἰς ἐπανάστασιν.

« Ἄν πρόκηται, λέγει πρὸς τὸν Κάσιον,
» περὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, θὲς ἐνώπιόν μου
» ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν τιμὴν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν θά-
» νατον· θὰ θεωρήσω ἀμφοτέρω μετὰ τῆς αὐτῆς
» ἀπαθείας, διότι, μὲ τοὺς θεοὺς, ἀγαπῶ τὸ ὄ-
» νομα τῆς τιμῆς πλείότερον, παρ' ὅσον φοβοῦμαι
» τὸν θάνατον.

Ἀκούσας δὲ τοῦ Κασίου ἐκθέσαντος τὰ κατὰ
τὸν Καίσαρα καὶ τὴν τυραννικὴν αὐτοῦ ἀρχὴν,
προσθέτει:

« Θὰ σταθμίσω ὅσα εἶπες, καὶ ὁ ἀκούσω μεθ'
» ὑπομονῆς ὅ,τι ἄλλο ἔχεις νὰ εἴπῃς· θὰ εἶρω δὲ
» τὴν κατάλληλον στιγμὴν ὅπως συζητήσωμεν
» περὶ τῶν σοβαρῶν τούτων πραγμάτων. Ἦως
» τότε ὅμως, ἀγαπητέ μου φίλε, ἔχε κατὰ κοινόν,
» ὅτι ὁ Βρούτος θὰ προετίμα νὰ εἶνε ζωικός,
» παρὰ νὰ καλεῖται τέκνον· τῆς Ρώμης ὑπὸ τοῦς
» βαρεῖς τοῦτους ἡροὺς οὐκ πιθανῶς θὰ ἐπιβίω-
» σαι ἡμεῖς οἱ καιροί.

Ἄπρέπει νὰ φονευθῇ, λέγει ὁ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο
» ἀγαπῶν τὴν πατρίδα Βρούτος. Ὁ λόγος τῆς
» πρὸς αὐτὸν ὁργῆς μου εἶνε ὁ τοῦ γενικοῦ συμ-
» φέροντος. Ἐπιθυμῶ νὰ στεφθῇ, κατὰ πόσον δὲ
» τοῦτο θέλει μεταβάλλει τὸν χαρακτῆρα του, εἶνε
» ζήτημα. Νὰ στεφθῇ, ἀλλὰ τότε ἡμολογῶ ὅτι
» ὑπὸ τὴν αὐτὴν μετὰ κέντρον διὰ τοῦ ἡποίου
» ἰδύναται νὰ βλάπτῃ κατὰ βούλησιν. Ἡ κα-
» τάχρησις τοῦ μεγαλείου συνίσταται εἰς τὸ ὅτι
» ἀπομακρύνει τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως ἀπὸ
» τῆς ἰσχύος· ἀληθῶς δ' εἰπεῖν, οὐδέποτε τὰ πάθη
» τοῦ Καίσαρος ἐδέσποσαν τοῦ λογικοῦ του· ἀλλ'
» ἢ πείρα διδάσκει ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη χρη-
» σιμεῖται εἰς τὴν νεκρὰν φιλοδοξίαν ὡς κλίμαξ,
» πρὸς ἣν ἔχει ἐστραμμένον τὸ βλέμμα ἐνόσφ ἀ-
» ναθεβαίνει. Ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν,
» πατρέπει τὰ νῦτα πρὸς τὴν κλίμακα, καὶ ἀτε-
» νίζων πρὸς τὰ νέφη, περιφρονεῖ τὰς ταπεινάς
» βαθμίδας δι' ὧν ἀνυψώθη τούτ' αὐτὸ δύνα-
» ται νὰ πράξῃ καὶ ὁ Καίσαρ· ὅθεν, ἃς προλάβω-
» μεν αὐτὸν πρὶν ἢ τὸ κάμῃ.

Πεισθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Κασίου καὶ τῶν ἐξε-

ραθιστικῶν γραμματικῶν ἄτινα ἐρριφθήσαν ἐντὸς
τοῦ δωματίου του τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐπιτη-
δαίου συνωμότη, νὰ συμμετάσχῃ τῆς συνωμο-
σίας, ἀναφωνεῖ: «Μὲ προσκαλοῦσι λοιπὸν νὰ
» ὑδμιλήσω καὶ νὰ πατάξω; Σοὶ δίδω τὴν ὑπό-
» σχεσιν, ὦ Ρώμη, ἂν ἐπανόρθωσις εἶνε δυ-
» νηατή, ὅτι ὁ πόθος σου θὰ ἐκπληρωθῇ ὑπὸ τοῦ
» Βρούτου.»

Ὅτε δὲ ὁ Κάσιος προτείνει εἰς τοὺς συνω-
μότητας νὰ δοκιμῶσιν ὅτι θὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἀ-
πόφασίν των, ὁ γενναῖος καὶ ὑπερήφανος Βρού-
τος ἐξανίσταται κατὰ τῆς προτάσεως λέγων:

« Μὴ, μὴ ὄρον· ἂν τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν
» ἢ σκυθρωπῇ ὄψις, ἂν αἰ ψυχικαὶ ἡμῶν ὀδυ-
» νηαι καὶ τὰ σήμερον διαπραττόμενα ἀδική-
» ματα, ἂν ταῦτα πάντα εἶνε λόγοι ἀνίσχυροι,
» τότε ἃς διαλυθῶμεν, καὶ ἃς ἀπέλθῃ ἕκαστος
» πρὸς τὴν ἀναπαυτικὴν κλίνην του· ἃς ἀφή-
» σωμεν τὴν ἀγέρωχον τυραννίαν νὰ προχωρῇ
» κλειυτέρως, ἕως ὅτου ἔλθῃ ἡ σειρά ἕκαστου νὰ
» κληρωθῇ καὶ νὰ πέσῃ. Ἄλλ' ἂν ταῦτα ἐνέχω-
» ριν ἀρκετὸν πῦρ, καὶ εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου,
» ὥστε νὰ ἀναφλέξωσι καὶ ἀνάνδρων στήθη, καὶ
» νὰ θωρακίσωσι δι' ἀνδρείας καὶ αὐτὴν τὴν
» ημαλακὴν γυναικεῖαν ψυχὴν, τότε, ὦ συμπολι-
» ται, τίνος ἄλλου κέντρον ἔχομεν ἀνάγκην, παρὰ
» τὴν ἡμετέραν ἐπιβολὴν πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς
» πολιτείας; Ποίως ἄλλης ἐγγυήσεως παρὰ τὴν
» τοῦ ἔχμετόν Ρωμαίου, ὅστις, ἀφοῦ ἀπαξ ἔ-
» ἠδωκα τὸν λόγον του, δὲν ἀνακαλεῖ αὐτόν; Τι-
» νος ἄλλου ὄρου παρὰ τὴν διαβεβαίωσιν χρη-
» στῶν ἀνδρῶν λεγόντων, ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰς; Ἄς
» δοκιμῶσιν οἱ ἱερεῖς, οἱ ἀνάνδροι, οἱ κωνοῦργοι
» καὶ τὰ ἄθλια ὄντα, ἃτινα ἀσμένως δέχονται
» τὰ ἀδικήματα· ἃς δοκιμῶσιν εἰς ἐπιχειρή-
» σεως φύσεως ὑπόπτου, πάντες ἐκείνοι οἵτινες
» ἐμπνέουσι δυσπιστίαν· ἀλλὰ μὴ μολύνωμεν
» τὴν ἀκηλίδωτον ἀρετὴν τῆς ἡμετέρας ἐγ-
» χειρήσεως, οὐδὲ τὸ ἀδάμαστον θάρρος τοῦ ἡ-
» μετέρου φρονήματος, σκεπτόμενοι ὅτι ἡ νόμι-
» μος ἡμῶν ἀπόφασις καὶ τὸ ἀποφασιστικὸν
» ἡμῶν θάρρος ἔχουσιν ἀνάγκην ὄρου· διότι τὸ
» νεῦγενὲς αἷμα ὅπερ βέει ἐν ταῖς φλεβί παντός
» Ρωμαίου νοθεύεται, ἂν κατ' ἐλάχιστον πα-
» ραβῇ οἰανδήποτε ἀπόφασιν.»

Ὁ εὐγενὲς Βρούτος ἐξανίσταται καὶ πάλιν
κατὰ τῆς προτάσεως τοῦ Κασίου λέγοντος ὅτι
πρέπει νὰ φονευθῇ καὶ ὁ Ἀντώνιος μετὰ τοῦ
Καίσαρος.

«Εἰς ἄκρον αἰμοχαρεῖς θὰ φανῶμεν, Γάϊε
» Κάσιε, λέγει ὁ Βρούτος, ἂν, ἀποκόψαντες τὴν
» κεφαλὴν, κατακερατωσώμεν καὶ τὰ μέλη τοῦ
» σώματος, ὅπως τὸ μετὰ λυσσαλῆρον φόνον πα-
» ρατεινόμενοι ἄγριον μῖσος, διότι ὁ Ἀντώνιος,
» εἶνε μέλος τοῦ σώματος τοῦ Καίσαρος. Ὡμεν
» νεροθύται, ὦ Γάϊε, ἀλλ' ὄχι καὶ σφαγεῖς. Τὸ

» πνεῦμα τοῦ Καίσαρος πολεμοῦμεν πάντες· δὲν
» ὑπάρχει αἷμα ἐν τῷ ἀνθρώπινῳ πνεύματι. Ἐθε
» νὰ ἠδυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τοῦ πνεύμα-
» τος τοῦ Καίσαρος, χωρὶς νὰ διαμελισώμεν
» τὸν Καίσαρα! Πλὴν φεῦ, πρέπει νὰ χυθῇ τὸ
» αἷμα τοῦ Καίσαρος! Φονεύσωμεν αὐτὸν μετὰ
» θάρρους καὶ ὄχι μετὰ λύσεως.

Ἀτάραχος δὲ προβαίνει εἰς τὸ ἐργον, φονεύων
τὸν κάλλιστον φίλον πρὸς τὸ συμφέρον τῆς
Ρώμης.

Τίς δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος,
ὁ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐνοῶν νὰ μολύνῃ δι' ὄρου
τὸ ἀδάμαστον θάρρος τοῦ φρονήματος του, δὲν
θὰ προτιμήσῃ ν' ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ἀτιμασθῇ;
«Θὰ συναινέσῃς, ἂν ἠττηθῶμεν, λέγει αὐτῷ
» ὁ Κάσιος, νὰ ἀχθῆς ἐν θριάμβῳ διὰ τῶν ὁδῶν
» τῆς Ρώμης;

«Ὁχι, Κάσιε, ὄχι, ἀποκρίνεται ὁ Βρούτος·
» μὴ πιστεύσῃς ποτέ, γενναῖε Κάσιε, ὅτι ὁ Βρού-
» τος θὰ ἀπαχθῇ δέσμιος εἰς τὴν Ρώμην· τὸ
» φρόνημά του εἶνε ὑπέρτερον.

«Οἱ ἐχθροὶ μᾶς ὤθησαν πρὸς τὴν ἄβυσσον,
» λέγει πρὸς τὸν Βολούμιον. Εἶνε προτιμότερον,
» νὰ ριφθῶμεν ἡμεῖς εἰς αὐτὴν, παρὰ νὰ περι-
» μένωμεν νὰ μᾶς ρίψωσιν ἐκεῖνοι.»

Παρακαλεῖ δὲ τὸν Στράτων νὰ κρατήσῃ τὸ
ξίφος του, ἵνα πέσῃ ἐπ' αὐτὸ ἀποφεύγων οὕτω
τὸ αἰσχος τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἡ ἡλεθρία αὕτη ἡμέρα, Στράτων, θὰ μὲ
» ἠδοξάσῃ πλείότερον, παρ' ὅσον τὸν Ὀκτάβιον
» καὶ Ἀντώνιον ὁ ἄτιμος οὗτος θριάμβος: Πί-
» πτων δὲ ἐπὶ τὸ ξίφος λέγει· «Πραῦνῆτι τῶρα
» ὦ Καίσαρ, οὐδὲ τὸ ἡμισυ τῆς προθυμίας ἐ-
» νδειξα φονεύων σε, μεθ' ἧς φονεύω ἑμαυτόν.»

Τὸ τέλος τοῦτο μαντεύει ὁ ἀναγνώστης,
θεωρῶν αὐτὸ ὡς φυσικὴν συνέπειαν τοῦ χαρα-
κτῆρος τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ὅστις μετὰ τὸν θά-
νατον τοῦ Καίσαρος, δὲν ἐδίστασε νὰ εἴπῃ πρὸς
τὸν λαόν· «Ἡθέλατε προτιμήσει ὁ μὲν Καίσαρ
» νὰ ζῇ, πάντες δ' ἡμεῖς ν' ἀποθάνωμεν δοῦλοι,
» παρὰ νὰ ἴδῃτε τὸν Καίσαρα νεκρὸν, ἑαυτοὺς
» δὲ ἐλευθέρους; Ὁ Καίσαρ μὲ ἠγάπα, καὶ τὸν
» θρηνώ, ἦτο εὐτυχῆς, καὶ χαίρω ἦτο ἀνδρείος
» καὶ τὸν τιμῶ· ἀλλ' ἦτο τυραννικός, καὶ τὸν
» ἐφόνευσα. Δάκρυα εἰς τὴν ἀγαπῆν του, χαρὰ
» εἰς τὴν εὐτυχίαν του, τιμὴ εἰς τὴν ἀνδρείαν
» του, καὶ θάνατος εἰς τὴν τυραννίδα του.»

Πάντες οἱ συνωμῶται, λέγει ὁ Ἀντώνιος,
μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βρούτου, ἐπράξαν ὅ,τι
ἐπράξαν ἐκ μίσους πρὸς τὸν Καίσαρα. Μόνος
αὐτός, ὑπὸ εὐγενούς αἰσθηματος ἐμπνεόμενος,
καὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἀποβλέπων συμφέρον, συνε-
τάχθη μετὰ τῶν ἄλλων. Ὁ βίος του ἦτο γα-
λήνιος, τὰ δὲ στοιχεῖα ἦσαν τὸσον ἀρμονικῶς
συγκερασαμένα ἐν αὐτῷ, ὥστε ἡ Φύσις ἠδύ-

νατο να άναστη και να κηρύξη προς τόν κόσμον άπαντα: ιδού άνθρωπος.

Άπαραιμίλλως δέ ζωγραφίζεται υπό του μεγάλου Σαίξπηρ ο δημαγωγικός χαρακτήρ του Άντωνίου, ούτινος οί επί του νεκρού του Καίσαρος έκφωνηθέντες λόγοι θά μένωσιν άθάνατοι.

Μετά τόν φόνον του Καίσαρος, ο Βρούτος έκθέτει εις τόν λαόν τούς λόγους ούτινες παρεκίνησαν τούς συνωμότας να φονεύσωσι αυτόν. Περαιώνων δέ τόν λόγον προσθέτει τά εξής: «Όπως νεφόνεσα τόν κάλλιστον φίλον μου προς τό κακόν της Ρώμης, ούτω φυλάττω και δι' έμμουτόν τό έγχειρίδιον τουτο, άν ποτε ή πατρις άπαιτήση τόν θάνατόν μου».

Ό δέ λαός έν συνεκίνησεν ο Βρούτος, άναφωνεί έν χαρά και άλαλαγγή: Ζήτω ο Βρούτες. «Άς του έγείρωμεν άνδριάντα πλησίον των προγόνων του. Άς γίνη Καίσαρ, Άς τόν συννοδούσωμεν εις τήν οικίαν του με άλαλαγγούς και ζητωκραυγάς».

Μετ' όλιγον άναβαίνει επί τό βήμα ο Άντώνιος, όστις τη αδελφ του Βρούτου έκφωνεί ένώπιον του Ρωμαϊκού λαού, τόν ακόλουθον λόγον. «Η θέσις του είνε δεινή φοβείται μη κατακερματισθή υπό του λαού όστις άνευφημεί ύπερ του Βρούτου: αλλά ο έμπειρος δημαγωγός, γινώσκων τήν φύσιν και τό εύμετάβολον του λαού, άρχεται του λόγου ως ακόλουθως:

«Φίλοι Ρωμαίοι, συμπολίται, ακούσατέ μου. Ήρχομαι όπως έντραφιάσω τόν Καίσαρα, όχι να έγκωμιάσω αυτόν. Τά μεν κακά έργα των ανθρώπων επίζωσι, τά δε καλά θάπτονται ως νεπί τό πολύ με τά όστά αυτών. Ήστο αυτη και του Καίσαρος ή τύχη. Ό εύγενής Βρούτος σας ειπεν ότι ο Καίσαρ ήτο τυραννικός. «Άν τουτο ήτο άληθές, μέγα τό άμάρτημα, και άκριβά τό επλήρωσεν ο Καίσαρ. Ένταύθα ητ ή αδελφ του Βρούτου, και των άλλων—διότι ο Βρούτος και πάντες οι άλλοι είνε άνθρωποι αξιοτίμοι—ήλθον όπως έκφωνήσω τόν επικήδειον λόγον του Καίσαρος. Ήτο φίλος μου, πιστός και δικαίος προς έμέ. Άλλά ο Βρούτος λέγει ότι ήτο τυραννικός, και ο Βρούτος είνε άνθρωπος αξιοτίμιμος. Ωδήγησεν εις τήν Ρώμην πλήθος αίχμαυλώτων, ών τά λύτα κατεπλούτισαν τά δημόσια ταμεία. Ήτο τάχα τουτο απόδειξις του τυραννικού χαρακτήρος του Καίσαρος; «Ότε οι πτωχοί έστέναζον, ο Καίσαρ έκλαιε. «Ό του τυράννου ο χαρακτήρ έχει σκληρότερα συστατικά. Και όμως ο Βρούτος λέγει ότι ήτο τυραννικός, και ο Βρούτος είνε άνθρωπος αξιοτίμιμος. Είδετε πάντες ότι κατά τήν έορτήν των κλυκαίων, τή προσήνεγκα τρίς τό βασιλικόν στέμμα, και τρίς τή απέκρυσσε. Τυράννου χαρακτηριστικόν ήτο τουτο; Και όμως ο Βρούτος λέγει ότι ήτο τυραννικός, και ο Βρούτος είνε

βεβαίως άνθρωπος αξιοτίμιμος. Δέν ήμιλώ δια να ήνασκειάσω τά υπό του Βρούτου λεχθέντα. Ήλθον εδώ να ειπωσα ήξέυροι. Σεις πάντες τόν ήγάπησατε και όχι άνευ λόγου. Τίς λόγος σας να ποτρέπει να θρηνήσητε αυτόν; «Ω Κρίσις! κατέφυγες εις τά κτήνη, και οι άνθρωποι άπόλευσαν τό λογικόν. Συγχωρήσατέ μου ή καρδια μου είνε έν τή φερέτρη εκεί, μετά του Καίσαρος, και πρέπει να διακόψω τόν λόγον ειως ότου επανέλθη π. ής έμέ.

Ό λαός ήχισεν ήδη να συγκινήται και να συμπαθή ύπερ του Καίσαρος, διότι κατά τήν έντεχνον εκείνην διακοπήν του λόγου του Άντωνίου εκφέρει τάς ακόλουθους κρίσεις:

«Μου φαίνεται ότι έχει πολύ δικαίον εις όσα ειπε.—Άν εξετάσης καλά τό πάγμα, ήδίκησαν πολύ τόν Καίσαρα.—Άλήθεια, φοβομαι ότι ήδίκησαν πολύ τόν Καίσαρα.—Ήκουσες τί ειπε; δέν ήθέλησε να δεχθή τό στέμμα. Λοιπόν είνε βέβαιον ότι δέν ήτο τυραννικός;» Ό Άντώνιος έξακολουθεί:

«Χθές άκόμη μία λέξις του Καίσαρος ήδύνατο να κατισχύση της οικουμένης όλης: τώρα κείται νεκρός, και ο ποταπιότατος των ανθρώπων δέν καταδέχεται να τιμήση αυτόν. «Εάν, ω φίλοι, ήμην δικτεθειμένος να έρεθίσω ντόν νούν και τήν καρδίαν σας εις μανίαν και επανάστασιν, ήθελον άδικήσει τόν Βρούτον, ήθελον άδικήσει τόν Κάσιον, ούτινες, τό ήξέυρετε όλοι, είνε άνθρωποι αξιοτίμοι. Δέν θέλω να τούς άδικήσω. Προτιμώ να άδικήσω τόν νεκρόν, ν' άδικήσω έμέ αυτόν και ήμάς, παρά να άδικήσω άνδρες τόσοσ αξιοτίμους. Άλλ' υιδού έν έγγραφον με τήν σφραγίδα του Καίσαρος: τό εύρον εις τό γραφείον του, είνε ή διαθήκη του. «Άν ο λαός ήκουεν αυτήν τήν διαθήκη, —τήν όποιαν, με συγχωρείτε, δέν έχω σκοπόν να άναγνώσω—όλοι ήθελον τρέξει να φιλήσουν τάς πληγάς του Καίσαρος, να βήψουν τά μανθήλιά των εις τό αίμα του, και ως ένθύμημα να ζητήσουν μίαν τρίχα της κεφαλής του, τήν όποιαν άποθνήσκοντες θά ήφινον δια της διαθήκης των ως πολύτιμον κληροδότημα εις τά τέκνα των.

«Θέλωμεν ν' ακούσωμεν τήν διαθήκην άναφωνούσιν οι πολίται! Διάβασε τήν διαθήκη, Άντώνιε». Άλλ' ο δεινός δημαγωγός άποφύγει σκοπίμως τήν άνάγνωσιν αυτής να πλειότερον έρεθίση τόν λαόν, προς έν λέγει:

«Υπομονή, φίλοι μου, δέν πρέπει να τήν ήναγνώσω. Δέν πρέπει να μάθητε πόσον σας ήγάπα ο Καίσαρ. Δέν είσθε ούτε από δρύν ούτε από πέτραν, είσθε άνθρωποι και ως άνθρωποι θα παροργισθήτε και θα γίνητε μαννώδεις, ακούοντες τήν διαθήκην του Καίσαρος. Δέν είνε καλόν να μάθητε, ότι είσθε

νοι κληρονόμοι του διότι, άν τό έμανθάνετε, δι τί ήθελε γίνε!

«Τήν διαθήκην! θέλωμεν ν' ακούσωμεν τήν διαθήκη, άναφωνούσι και πάλιν οι πολίται.

«Υπομονή, επαναλαμβάνει ο πανούργος Άντώνιος. Θα έχητε όλίγην υπομονήν; θα ήσυχήσητε όλίγον; Παραπολύ έσπευσα να σας ήμιλήσω περι της διαθήκης. Φοβομαι ότι άδικώ τούς αξιοτίμους άνδρας ών τά έγχειρίδια επήξαν τόν Καίσαρα.»

Τόσον δέ έξοργίζουσι τούς πολίτας οι υπό του δεξιού δημαγωγού τεχνηέντως λιαν έκφρασθείσαι αυται λέξεις αξιοτίμους άνδρας, ώστε έξαλλος από όργήν άνακραζει:

«Είνε προδότης, ακούς αξιοτίμοι!

«Είνε κακούργος, δολοφόνοι! Τήν διαθήκη, τήν διαθήκη!»

«Θέλετε λοιπόν, έξακολουθεί ο Άντώνιος, να ήμε ήναγκάσητε να άναγνώσω τήν διαθήκη; «Τότε πλησιάσατε, κάμετε κύκλον περι τόν νεκρόν του Καίσαρος, και αφήσατέ με να σας ηδείξω εκείνον όστις εκάμε τήν διαθήκην.

Ό Άντώνιος κατέρχεται του βήματος, πλησιάζει προς τό φέρετρον, οι δε πολίται ίστανται περι αυτόν.

Άποφεύγων δε και πάλιν μετά δεξιότητος τήν άνάγνωσιν της διαθήκης, άπατείνεται προς τούς πολίτας λέγων:

«Άν έχητε δάκρυα, έτοιμάσητε να τά χύσητε τώρα. Γνωρίζετε όλοι τόν χιτώνα τουτον. «Ενθυμούμαι πότε τόν έφόρεσε δια πρώτην φοράν ο Καίσαρ: ήτο έσπέρα της άνοιξιάς, εις τήν σκηνήν του τήν ήμέραν εκείνην ενίκησε ντους Νερβίους. Κυτάζετε, εδώ ενέπηξε τό έγχειρίδιόν του ο Κάσιος: ιδέτε τί ρήγμα εκάμεν ο φονερός Κάσκιος: εδώ τόν επληξεν ο φιλάτατος Βρούτος, και ότε άνέσυρε τήν κατηγορημένην λεπίδα του, τό αίμα του Καίσαρος ντόν ήκούθησε, έχύθη έξω δια να βεβαιωθή ούτως ειπείν, άν τή όντι ο Βρούτος ήτο εκείνος όστις επληξεν αυτόν τόσοσ σκληρως, διότι όπως γνωρίζετε, ο Βρούτος ήτο ο άγγελος του Καίσαρος. Κρίνατε σεις, ω θεοί, πόσον περιπαθώς τόν ήγάπα. Τό τραύμα τουτο ήτο τό σκληρότατον πάντων, διότι εύθύς ως ήμεγάθυμος Καίσαρ ειδε τόν Βρούτον πληττοντα αυτόν, ή άχαριστία, ισχυρότερα του βραχίονος του προδότη, τόν κατέβαλε: τότε έρράγη ή μεγάλη αυτού καρδια, και καλύψας τό πρόσωπον δια του χιτώνος παρ' αυτή τή βάσει ντου άνδριάντος του Πομπηίου έξ ου έρρεε διαρκώς αίμα, κατέπεσε. «Όποια πτώσις, ω ασυμπολίται μου! Τότε και εγώ και υμεις και πάντες είπισομεν, ένψ ήθριάμβευεν ή αίματόφυρτος προδοσία. «Α! κλαίετε τώρα, και παρατηρώ ότι σας συνεκίνησεν ο οίκτος. Είνε

κεύγενή τά δάκρυα ταύτα. Άγαθαί ψυχαί. Πως κλαίετε ένψ μόνον τόν καθημαγμένον χιτώνα ντου Καίσαρος βλέπετε; Εδώ εδώ κυτάζετε, νεδώ είνε ο ίδιος παραμειρομομένος από τούς προδότης.

Ό λαός δέν κατέχει πλέον έαυτόν, πάντες φωνάζουσι:

«Ω άποφράς ήμέρα. Ω γενναίε Καίσαρ! Οι προδότης, οι κακούργοι! Ήκδίκησιν, εκδίκησιν! Να τούς φονεύσωμεν! να τούς καύσωμεν! να τούς κατακερματίσωμεν! Κανείς να μη ζήση από τούς προδότης!

«Σταθήτε, λέγει ο δεινός δημαγωγός, ο τό θυμόμετρον ούτως ειπείν του λαού κρατών Άντώνιος.

«Φίλοι μου, καλοί μου φίλοι, μη έξοργίζεσθε και μη έξανίσταθε τόσοσ βιαίως. Οι ένεργήσαντες τήν πράξιν ταύτην είνε άνδρες αξιοτίμοι. Δέν ήξέυρω ποιοι προσωπικοί λόγοι παρεκίνησαν αυτούς να τό πράξωσι: είνε άνθρωποι ήρόνιοι και αξιοτίμοι, και βεβαίως θα άπολογηθήσιν προς υμάς! Δέν έχομαι φίλοι μου, να σας εξαπατήσω συγκινών τάς καρδιάς σας. Δέν είμαι ρήτωρ όπως ο Βρούτος, αλλά όπως όλοι με γνωρίζετε, άνθρωπος ειλικρινής και άπλοός, όστις αγαπή τον φίλον του και τουτο ηξέύρουσι πολύ καλά εκείνοι ούτινες μοι επέτρεψαν να έκφωνήσω δημοσίως τόν επικήδειόν του, διότι δέν έχω ούτε πνεύμα, ούτε ρητορικήν ικανότητα, ούτε άπαγγελίαν, ούτε δύναμιν λόγου, όπως συγκινήσω τόν κόσμον. Όμιλώ καθαρά! Σας λέγω ότι και σεις ήξέυρετε, σας ηδεικνύω τά τραύματα του αγαπητου Καίσαρος, τά βυβά, τά βυβά ταύτα στόματα, και τά άφίνα να ήμιλήσωσιν άντ' έμού. Άλλ' εάν νεγώ ήμην Βρούτος, και ο Βρούτος Άντώνιος, νδ Άντώνιος ούτος ήθελεν άναστατώσει τάς ψυχάς σας, ήθελε δώσει εις εκαστον τραύμα του Καίσαρος φωνήν τοιαύτην, ώστε να τα πράξη και τάς πέτρας της Ρώμης, και να κινήση αυτές εις επανάστασιν».

Η φλόξ ήναψεν, αι ψυχαί του λαού πράγματι άνεστατώθησαν, διότι πάντες άναφωνούσι μανιωδώς:

«Να επαναστατήσωμεν! Να καύσωμεν τήν οικίαν του Βρούτου!» Άλλά ο Άντώνιος άναχαιτίζει τήν όρμήν αυτών λέγων:

«Ω φίλοι δέν ήξέυρετε τί πηγαίνετε να κάμητε. Διαιτι ο Καίσαρ είνε αξιος της αγάπης σας; Φεύ! δέν τό ήξέυρετε, πρέπει να σας τό ειπω. Ελησημονήσατε τήν διαθήκην περι της όποιας σας όμιλήσα.»

«Ότε δέ ο λαός έμαθεν ότι ο Καίσαρ κληροδοτεί εις αυτόν τούς παραδείσιους και τάς ιδιαιτέρας δένδροφυτείας του, και ότι άφίνας εις εκαστον πολίτην Ρωμαίον, έβδομήκοντα πέντε

δραχμάς, ή όργή του υπερέβη πάν όριον, άναπα βάθρα, θρανία, παράθυρα και ζητεί πύρινα καύση τους συνωμότες.

«Γώρα ός ένα γήση» «Ελαβε φοράν ό «Ολεθρος», λέγει ό φοβερός δημαγωγός βλέπων τό μαινόμενον πλήθος.

(«Εκτετα συνέχεια».)

ΜΙΧ. Ν. ΔΑΜΙΡΑΛΗΣ

Είς τών έν Άζορικη συνδρομητών τής «Εστίας» ό κ. Α. Ο. Λυκιαρδόπουλος επιστέλλει ήμίν τά κατωτέρω περί τής ιδρύσεως τής έν Ταιγανίω Έλληνικής Έκκλησίας, ότινα ός ένέγοντα Ιστορικού ενδιαφέρον δια τήν έν τή πόλει εκείνη Έλληνικήν άποικίαν καταχωρίζομεν ένταύθα, χάριν μάλιστα τών έν Ρωσσία συνδρομητών τής «Εστίας». Η βραχεία αύτη έκθεσις μεταφράσθη έκ Ρωσσικού συγγράμματος, περιέχοντος Ιστορικάς και στατιστικάς ειδήσεις περί τής Έπισκοπής Αικατερινουσλάβ, τής πρώην Σλαβονίου και Χερσώνος.

Σ. τ. Δ.

Η ΕΝ ΤΑΙΓΑΝΙΩ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Τίνι τρόπω έσχηματίσθη έν Ταιγανίω ιδιαιτέρα ανεξάρτητος ένορία, και πώς και πότε φκοδομήθη ή πρώτη έπ' όνόματι τών Άγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Έλληνική Έκκλησία, περί τούτων εύρίσκομεν έν τοίς άρχείοις του έπισκοπείου τής Αικατερινουσλάβης άρκούντως λεπτομερείς και πιστάς ειδήσεις, τάς όποίας παραθέτομεν ένταύθα.

Τό Ταιγάνιον ήτο πρό πολλού ήδη γνωστόν εις πολλούς Έλληνας βιομηχάνους ός πόλις κατάλληλος πρός έμπορείαν. Ηδη από του 1770 συχνότερον, και πολυπληθέστερον ήρχισαν να έπισκέπτονται τό Ταιγάνιον δι' έμπορικάς των υποθέσεις Έλληνας, έμποροι τε και βιομηχάνοι, εργοστασιάρχαι και ταχνίται· και οι μέν τούτων ένεδήμον άπλώς επί τινα χρόνον, άλλοι δε εξέλεξαντο αυτό έριστικήν διαμονήν των.

Διαταγή του φρουράρχου Ταιγανίου τό 1773 παραχωρήθη, έκτός του φρουρίου, κατά τά πρόθυρα τής πόλεως, ιδιαίτερον τμήμα δι' όλους τους Έλληνας, τους τε προς ώραν ένδημοούντας, και τους έριστικώς εγκαταστάνας, όπου συνήκισαν και ή Κυβερνητική άδείξ κατά τό 1778 έκ 200 ψυχών έξ άμφοτέρων των φύλων έλθοῦσα Έλληνο-Άλβανική φάλαγγ, και οι λοιποί πολυπληθείς Έλληνας, οι κατά τήν διάρκειαν του έτους τούτου έλθόντες. Πρός ικανοποίησιν δε των πνευματικών ανάγκων και εκπλήρωσιν των χριστιανικών καθήκόντων όλων των έν Ταιγανίω και τοίς περίξ Έλλήνων έπετρέπη τῷ έκ Κωνσταντινουπόλεως Έλληνι Ιερομονάχῳ Γερασίμῳ Μπέλιῳ να Ιερουργή έν τῷ Ναῶ του

Άρχαγγέλου Μιχαήλ κατά σειράν με τους έντοπίους Ιερείς.

Κατά τό 1778 όμως επισκεφθείς τό Ταιγάνιον ό Πανιερωτάτος Αρχιεπίσκοπος Σλαβονίου και Χερσώνος Εὐγένιος ό Βούλγαρις, και ιδών αυτός μαθών δε και παρ' άλλων ότι ό Γερασίμος οὐδόλως άνταποκρίνεται εις τήν κλήσιν και τόν προορισμόν του, διόρισε μεν τοίς Έλλησι κατά τήν κοινήν πάντων τούτων έπιθυμίαν έτερον Έλληνα Ιερομόναχον, τόν Έπιφάνιον, προέτρεψε δ' αυτούς θερμῶς να οικοδομήσουν ιδίαν Έκκλησίαν άποτελοῦντες ανεξάρτητον ένορίαν.

Ένθαρουθέντες έκ των συμβουλιών και των προτροπών του Εὐγενίου, οι έν Ταιγανίω Έλληνες εξέλεξαντο έπιτρόπους, άνδρας άξιοτίμους, οις ένετείλαντο να ενεργήσωσι τά δέοντα περί τής οικοδομής Έλληνικού Ναου έν Ταιγανίῳ. Οι δε παρὰ τής κοινότητος εκκληθέντες πρό πάντων παρεκάλεσαν τήν άρχήν να παραχωρήση τοίς Έλλησιν έντός τής πόλεως άλλο, καταλληλότερον τμήμα, πρός κατοικίαν, έντός του όποιου να ήρίση και τόν διά τόν καιόν τόπον. Τυχόντες δε τῷ ποθοῦμένῳ, και εγκαταστάνας έν τῷ παραχωρηθέντι τμήματι, οι Έλληνες, όλην αύτων τήν προσοχήν έπέστησαν επί τής άνιθύσεως του ναου. Πρός τόν σκοπόν δε τούτον τόν Δεκέμβριον του 1780, οι έξής Έλληνες έμποροι, παραστάνας ένόπιον του Πανιερωτάτου Αρχιεπισκόπου Νικηφόρου του Θεοτόκη, ήτοι Γεώργιος Τριαντάφυλλος, Δημήτριος Πηνιατόρος, Γεώργιος Γουνας, Αναστάσιος Βούλγαρις, Δημήτριος Παλαμάρης, Ήμανουήλ Κοκκινάκης, Πλοίαρχος Γεώργιος Οινόμος, Παναγιώτης Σμύρλας, Γεώργιος Κρανωίτης, Ιωάννης Ρωσέτης και Παναγιώτης Ασλάνης, επέδωκαν τῷ Α. Π. έξ όνόματος πάσης τής κοινότητος άναφοράν έν ή έγγραφον: Έπειδή, ως μη ειδήμενες τής Ρωσσιακής γλώσσης, δέν έννοοῦμεν τάς υπό των Ρώσων Ιερέων τελοῦμένας Ιερὰς ακολουθίας, εκρίναμεν άπαραιτήτων να οικοδομήσωμεν ιδίαν Έκκλησίαν, όπως τελοῦνται έν αὐτῇ αι Ιεράι τελεταί έν τῷ μητρικῇ ήμῶν γλώσσῃ, πρός πνευματικήν παρηγορίαν όλων ήμῶν, των έκ διαφόρων του Αρχιεπελάγους μερών υπό τήν Υψηλήν, Μητρικήν και Έλεήμονα προστασίαν τής Αυτοκρατειρας πασιῶν των Ρωσσιῶν προσφυγόντων έν Ταιγανίῳ, όπου και άλλο, καταλληλότερον ου τινοσ πρότερον κατείχομεν μέρος, πρός έμπορίαν έδόθη ήμίν, έντός του όποιου μετοικήσαντες, άπεφασίσαμεν να άνεγειρωμεν και τήν Εκκλησίαν. Οθεν εξέλεξαμεθα πρός τόν σκοπόν τούτον έκ του μέσου ήμῶν όκτώ άνδρας Θεοσεβείς και Ικανούς, αναλαβόντας τήν φροντίδα ταύτην, έκ μεν των έγκατοικῶν τους έξής: Ιω-

άννην Παλαμάρην, Μιχαήλ Κανικιώτην, Ιωάννην Καναλλάν και Ιωαννίκιον Παγωνάτον, έκ δε των ένδημοούντων τους Μάρκον Γαβλάν, Αναστάσιον Έλληνα, Χριστόδουλον Ζακύνθιον και Χριστόδουλον Μπελινον, συνελέξαμεν δε έκ κοινῆς συνεισφορὰς ρούβλια άργυρὰ 1000, έκ των όποιων τό πρός οικοδομήν άναγκαίουں υλικόν ήτοιμασαμεν, έπίσης δε και επί των έμπορικῶν μας ζυγίων και επί των μέτρων του είνου και επί των άγγειων, έν οις τό βούτυρον αναλύεται, πρός συντήρησιν των Ιερῶν διακόνων, ψαλτων και λοιπῶν, φέρον επεβάλλομεν, άλλα και τά δι' Ιερά σκευῆ και Ιερά άμφια, άγιοκήριον, ελαιον, λιθانون και λοιπα καθ' ήμέραν έξοδα άναγκαίουںτα χρήματα ανά χείρας έχομεν, πρός δε και ό τής οικοδομῆς τόπος υπό τής άρχῆς υπεδείχθη ήδη ήμίν, δια ταῦτα ταπεινῶς εξαιτούμεθα παρὰ τής Υ. Π. τήν Αρχιπομεινικήν αὐτῆς εύλογίαν και άδειαν πρός άνίδρυσιν τής Έκκλησίας, και βιβλίον πρός έγγραφήν των συνεισφερομένων χρημάτων.

Εξετάσασα τήν άναφοράν ταύτην, και πεισθεῖσα έκ των έπισυνημμένων έγγράφων, ή του Σλαβονίου Πνευματικῆ Γραμματεία άρισεν να συμφώνως τῇ αίτήσῃ των Έλλήνων εμπόρων Ταιγανίου έπιτραπή αυτοίς εις τό υπό τής άρχῆς παραχωρηθέν αυτοίς μέρος ή άνεγερσις ναου επ' όνόματι των Άγίων Βασιλείων και Ισαποστόλων Κωνσταντίνου και Ελένης. Έκδοθέντος δε τήν 18 Φεβρουαρίου 1781 έτους και του σχετικού Ιεραρχικού Γράμματος, έπιτρέποντος τήν καταβολήν των θεμελιῶν, ήγιασθη κατά τους Έκκλησιαστικούς κανόνας ό τόπος, και κατετέθη ό θεμέλιος λίθος, υπό του τότε έν Ταιγανίῳ έφησοχάζοντος Έλληνοσ Αρχιεπισκόπου τής Ζαρνάτας Νεοφύτου.

Τήν 27 Ιανουαρίου 1782 τό Έλληνικόν Έμπορικόν σώμα Ταιγανίου άνήγγειλε δι' άναφορὰς του πρός τήν Α. Π. τόν Αρχιεπίσκοπον Νικηφόρον, ότι ή υπό του Πανιερωτάτου Νεοφύτου θεμελιωθεῖσα έλληνική Έκκλησία έντελῶς οικοδομηθεῖσα, και ως δεῖ δι' Ιερῶν σκευῶν, άμφιῶν, εικόνων, βιβλίων, και δια πάντων των άναγκαίουںτων έπαρκῶς έφοδιασθεῖσα, εινε έτοιμη πρός εγκαινισμόν· δια τούτο εξαίτεται παρὰ του δεσπότου ν' άποστείλῃ τό ήγιασμένον άντιμίσθιον και τήν Ιεραρχικήν αὐτου εύλογίαν και άδειαν δια τά εγκαινία.

Έπιτρέψαντος δε του αρχιεπισκόπου Νικηφόρου, επί τῇ βάσει τής άναφορὰς ταύτης, να εγκαινισθῇ η νεωστὶ οικοδομηθεῖσα έλληνική εκκλησία, και άποστείλαντος τήν 5 φεβρουαρίου 1782 έτους τό τε άγιον άντιμίσθιον και τό σχετικόν έπισκοπικόν Γράμμα, έτελεσθησαν τήν 13 Μαρτίου 1782 τά εγκαινία τής Έλληνικῆς ένο-

ριακής Έκκλησίας, επ' όνόματι των Άγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, καθ' όλους τους Έκκλησιαστικούς κανόνας, υπό του ένω ειρημένου Πανιερωτάτου Αρχιεπισκόπου Ζαρνάτας Νεοφύτου.

Ο υπό του Πανιερωτάτου Αρχιεπισκόπου Εὐγενίου του Βουλγαρέως ταχθείς τοίς έν Ταιγανίῳ Έλλησι πνευματικός πατήρ μετ' ου πολυ άπήλλθε, τόν δ' αντικαταστάσαντα αυτόν Έλληνα πρωθιερέα τόν άξιολόβιστον Κωνσταντίνον Τουρλίνακην, άποδιώσαντα τήν 21 Ιανουαρίου του 1781 έτους, διεδέχθη έν Ταιγανίῳ ό τής έν Ελισαβετοπούλει Έλληνικῆς Έκκλησίας του άγίου Βλαδμηήρου έφημέριος Ιερομόναχος Ιερεμίας Γραμματικόπουλος· τάς άρχάς δε του 1782 κατά πρόσκλησιν των έν Ταιγανίῳ Έλλήνων εμπόρων ήλθεν έκ τής νήσου Πάρου ό πρωθιερέος Νικήτας Άγουρος, άλλα και ταύτου μετὰ διετή διαμονήν άπελθόντος εις τά Ιδια, κατ' αίτησιν των Έλλήνων έχειροτονήθη αυτοίς έφημέριος ό πρῶτος μέν γραμματεὺς του Δικαστηρίου τής Μαριουπόλεως, ύστερον δε διδάσκαλος τής Έλληνικῆς γλώσσης, Κωνσταντίνος Παύλου Σχολάριος.

Έκ του Ρωσσικού.

Α. Ο. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ κατά την μέθοδον του Παστέρ

Έν τῷ 1ῳ αριθμῷ του δημοσιευθέντος τελευταίου μηνιαίου περιοδικου Χρονικὰ του θεραπειτηρίου Παστέρ περιλαμβάνεται πρός τόν συντάκτην έπιστολή αὐτου του Παστέρ, άσθενούντος νῦν και εύρισκομένου έκτός των Παρισίων.

Δια τής έπιστολής ταύτης ό Παστέρ άποδεικνύει τήν έπιτυχίαν τής μεθόδου αὐτου κατά τής λύσσης, στηρίζει δε τήν γνώμην ταύτην ου μόνον εις τάς έν τῷ ίδίῳ αὐτου θεραπειτηρίῳ γενομένας εργασίας, άλλα και εις τάς τελεσθεῖσας υπό των έν τῇ άλλοδαπῇ ιδρυθέντων θεραπειτηρίων πρός εφαρμογήν του αὐτου συστήματος τής θεραπειας· τοιαῦτα δε θεραπειτήρια άχρι του νῦν ιδρύθησαν τά έξής: Έν Βαρσοβία, έν φ' ένοσηλευθησαν 84 δηχθέντες υπό λυσσώντων ζῳων και άπαντες έθεραπεύθησαν· Έν Πετροουπόλει δαπάναις του πρίγκιπος Αλεξάνδρου του Ολδεμβούργου ιδρυθέν, έν φ' μέχρι τῆς 8 Νοεμβρίου έθεραπεύθησαν 118. Έκ τούτων εις μόνον γέρων έβδομηκοντούτης άπεβίωσαν, ούτινος αι πληγαι ήσαν φοικώδεις. Έν Μόσχῃ έν φ' ένοσηλεύθησαν 192 έξ ὧν δύο άπεβίωσαν, τής άσθενείας άναφανείσης πρό του τέλους τής θεραπειας· Έν Οδησσῷ έν φ' από τῆς 23 Ιουνίου

μέχρι τῆς 13 Δεκεμβρίου ἐνοσηλεύθησαν 325, ἐξ ὧν ἀπέθανον 12 μόνον ἢτοι 4 ἐπὶ τοῖς 100. Ἐν Νεαπόλει ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθησαν μέχρι τῆς 29 Ἰανουαρίου 78 καὶ θπαντες ἰθεραπεύθησαν. Ἐν Βιέννῃ ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθησαν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀποτυχίας 96, καὶ ἐν Σαμάρα τῆς Γαλλίας, ἐν ᾧ ἐνοσηλεύθησαν 47, ἐξ ὧν εἰς μόνον ἀπεβίωσαν.

Α.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Διὰ πᾶσαν μεταβολὴν γνώμης ἔχομεν ἀμέσως πρόχειρον ἀρίστην δικαιολογίαν: τὴν ἀδιάλειπτον μεταβολὴν τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος.

Πλέον ἐικῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐπὶ τοῦ ἀπεράντου ὠκεανοῦ τῆς ζωῆς. Ὁ νοῦς χρησιμεύει ἡμῖν ὡς πυξίς, ἀλλὰ τὰ πάθη ἐπέχουσι τόπον ἀνέμου.

Ἡ ἀμάθεια εἶνε εἰς τὸ πνεῦμα ὅ,τι ἡ τυφλότης εἰς τὸ σῶμα. Κρατεῖ ἡμᾶς ἐν τῷ σκότει καὶ δὲν μᾶς ἀφίνει νὰ ἐνεργήσωμεν.

Ἐν μέσῳ τοσούτων καταστροφῶν καὶ ἀπογοητεύσεων, τὰ γράμματα ἄς εἶνε τὸ ἄσυλον ἡμῶν καὶ ὁ δεσμός μεταξὺ τῶν ὑψηλοφρόνων ψυχῶν. Ἄς εἰμεθα τοῦλάχιστον ἡνωμένοι διὰ τῆς θρησκείας ταύτης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὰ περίγραμμα τῶν μελετῶν του περὶ τῆς ἀξίσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐν Ἑβρώπῃ, ἄτινα ὁ Arthur Chervin, μέλος τοῦ ἀνωτάτου ἀπογραφικοῦ συμβουλίου, ἀνεκοίνωσε πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἐν Πρισιῶν γεωγραφικῆν ἐταιρίαν, ἡ ἐτησίαν αὐξήσις ἐν τοῖς Ἑβρωπαικοῖς κράτεσιν ἔχει ὡς ἀκολουθῶς: Ἐν Ἑλλάδι αὐξάνει κατ' ἔτος ὁ πληθυσμός κατὰ 12 ἐπὶ 1000 κατοίκων ἐν Ὁλλανδίᾳ καὶ ἐν Δανίᾳ κατὰ 10 ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ 9 ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Βελγικῇ κατὰ 8 ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ 7 ἐν Ἰσπανίᾳ κατὰ 5 καὶ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ 2.

Κατὰ μέσον ὄρον, ἡ Ἑλλάς παράγει ἐτησίως 2 ἑκατομμύρια ἑκατόλιτρα οἴνου. Ἐκ τῶν οἴνοφόρων κρατῶν κατὰ τὴν παραγωγὴν ὑπολείπονται τῆς Ἑλλάδος ἡ Ἑλβετία, παράγουσα 1,300,000 ἑκατολίτρων, ἡ Ρουμανία παράγουσα 700,000 καὶ ἡ Σερβία παράγουσα 500,000.

Ἐν Ἑλλάδι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἴππων κατὰ τὸ 1886 ἀνήρχετο εἰς 100,000. Μετὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἴππων, ἔρχεται ἡ Πορτογαλία, ἔχουσα 80,000 ἴππους καὶ ἡ Ἑλβετία 25,000.

Περὶ τοῦ βασιλικοῦ θεάτρου ἐν Βερολίνῳ εὐρισκομεν ἐν γερμανικῇ ἐφημερίδι τὰς ἐξῆς πληροφορίες: Ὁ προϋπολογισμὸς τῶν δαπανῶν αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 2,500,000 μάρκων. Ὁ αὐτοκράτωρ πληρώνει κατ' ἔτος 450,000 μάρκων, ἐνίοτε δὲ συμπληροῖ καὶ τὸ οὐχὶ σπανίως σπουδαῖον ἑλλειμμα, μὴ ἐπαρκουσῶν τῶν εἰσπράξεων. Ὅλοι οἱ πρίγκιπες τῆς βασιλικῆς αὐλῆς πληροῦσι τὰ θεωρεῖα τῶν, καίτοι σπανίως μεταβλίνοντες εἰς τὸ θέατρον. Δι' ἐκάστην παράστασιν κατ' ὑψηλὴν διαταγὴν τὰς δαπάνας πληρώνει ὁ αὐτοκράτωρ. Τὸ θέατρον χωρεῖ 1,642 πρόσωπα, ἀποδίδει δὲ κατ' ἐκάστην μὲ τὰς συνήθεις τιμὰς ἔσοδα 5,100 μάρκων. Ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ λαμβάνει 18,000 μάρκων, ἔχει δὲ καὶ κατοικίαν δωρεάν. Ὁ ὑψίστος Niemann λαμβάνει δι' ἐκάστην ἐσπέραν 750 μάρκα ἢτοι 36000 ἐτησίως, ὁ πρῶτος βαρύτερος Boie 9,000 δι' 8 μῆνας, πλὴν τούτου δὲ κατ' ἐκάστην ἐσπέραν 300 μάρκα. Ἡ κυρία Sachse Hofmeister ἔχει κατ' ὄλον τὸ ἔτος ἀνάβαίνει περὶ τὰς 60 φορές ἐπὶ τῆς σκηπῆς λαμβάνει 33,000 μάρκων, ἡ δὲ κυρία Voggenhuber 18,000. Ἡ ἠθοποιὸς Booth 20,000, ἡ Renart 14,000, ἡ Pattini 16,000 καὶ ἡ von Ghilany 8,000 μάρκων.

Ἐταιρία τις κεφαλαιούχων ἐν Λονδίνῳ ὅς ἰδρύση πρὸς πωλῆν τῶν Μονακίων. Θὰ ἀγοράσῃ δηλαδὴ τὸ γιγαντιαῖον πλοῖον «Μέγα; Ἀνατολικός», τὸ ὁποῖον ἐγγράμμευσε πρὸς κατάθεσιν τοῦ ὑπερωκεανείου κώλου καὶ θὰ μεταποιήσῃ αὐτὸ εἰς χαρτοπαικτεῖον. Τὸ πλοῖον θ' ἀπομακρυνθῇ τῶν παραλίων 5 χιλιομέτρων καὶ ἐκεῖ θ' ἀρίστη ἀγκυραν. Ἀλλὰ δὲ πλοῖα δι' ἐλαχίστου ναύλου θ' ἀ μεταφέρωσιν ἐκεῖ τοὺς καίκτας.

Ἐν Φραγκοφούρτῃ, ἠνοήθη τελευταῖον τὸ «Μουσεῖον τοῦ ἐμπορίου». Τὸ μουσεῖον τοῦτο σκοπεῖ νὰ ἐπιδεικνύῃ διηλεκτῶς εἰς τὸ κοινὸν κερκοῦς καὶ προΐοντα κατεργασμένα καὶ μὴ τῶν ξένων χωρῶν. Ἀφ' ἐτέρου δὲ περιέχει καὶ δείγματα βιομηχανικῆς ἐργασίας τῶν ἄλλων χωρῶν. Κάτωθεν ἐκίστου δείγματος ὑπάρχουσι γεγραμμένα αἱ δέουσαι πληροφορίες.

Κατὰ τὰς τελευταίας τὰς τῆς ἡμέρας συνέθεσαν γεγονότα ἐπιμαρτυροῦντα τὴν ὑπαρξίν μεγίστων καὶ ἀφρόνων πηγῶν πετρελαίου ἐν τῇ βωσιακῇ πόλει Βακοῦ. Πηγὴ πετρελαίου εἶδοντα κατ' ἐκάστην 20,000 κυβικὰ μέτρα αὐτομάτως ἐξερρήγη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Μέχρις οὗ δὲ κατορθωθῇ νὰ περιορισθῇ αὕτη, δι' ἐργασίας ἐπιπόνου καὶ μακρᾶς, ὁ ἐκ πετρελαίου ρύξ ἐν ᾧ καὶ πλοῖον ἠδύνατο νὰ πλεύσῃ, ἠπεῖλει νὰ καταστρέψῃ ὀλοκλήρον τὴν πόλιν. Μόλις ὁμοῦ οἱ κίτοικοι κολησάχαταν ἐκ τοῦ κερκοῦς κινδύνου, τὴν 15 Ἰανουαρίου περὶ τὴν 7 ἑσπερινὴν ὥραν ἐπῆλθεν ἑκκρηξίς σφοδρὰ καὶ σεισμοίς, ἀποτελέσματα νέου κατακλυζμοῦ πετρελαίου. Τοιαύτη δ' ἐγένετο ἡ ἐντασις τῶν ἐσωτερικῶν ἐπιπέδων, ὥστε ἀνετίναξε στήλην ἰλύος 50 μέτρων ὕψους συμμειγμέναν μετὰ λάμφους ἰσχυρᾶς. Καὶ ἡ μὲν λάμφις πάραυτα κατασβέσθη, ἡ ἐκκρηξίς ὁμοῦς διήρκεσε πλεον τῶν 2 ἡρῶν. Ἡ ἐκκρηξίς συνέβη ἐν Πόντῳ πόλει γείτονι τῆς Βακοῦ εἰς ἀπόστασιν 16 χιλιομέτρων τῆς Τιφλίδος. Τὰ ἐκ τῶν ἐγκάτων ἐκρηξέντα χῶματα ἐκάλυψαν τὸ ἔδαφος εἰς πᾶχος 1—2 μέτρων καὶ ἔκτασιν 2—3 χιλιομέτρων.